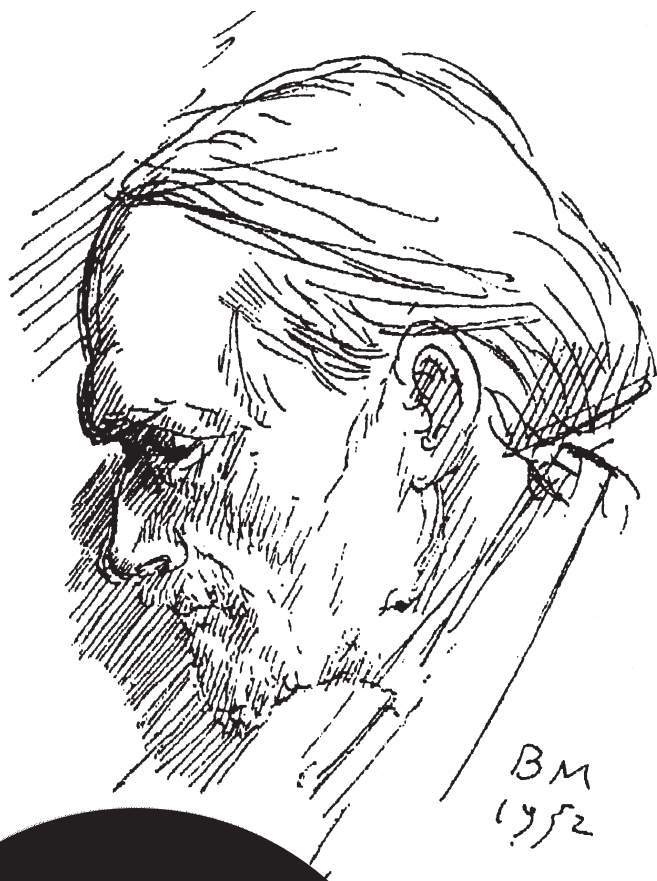

A MAGYAR
KODÁLY
TÁRSASÁG
HÍREI

XXXVI. évfolyam

2015/3

Kodály Zoltán VII. Magyar Kórusverseny

2015. november 19–22.

Rendező:

Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége – KÓTA

Nyitóhangverseny:

2015. november 19., csütörtök, 19 óra – Budapesti Olasz Kultúrintézet
(1088 Budapest, Bródy Sándor utca 8.)

Műsoron: Kodály Zoltán: Székely fonó – koncertszerű előadás

Közreműködők:

Jakab Ildikó – szoprán, Vincze Klára – mezzoszoprán,
Vörös Szilvia – mezzoszoprán, Alagi János – tenor,
Böjte Sándor – tenor, Szerdahelyi Pál – bariton,
Musica Nostra Énekegyüttes, karigazgató: Mindszenty Zsuzsánna,
Kodály Zoltán Férfikar, karigazgató: Pálincás Péter,
Vass Lajos Kamarakórus, karigazgató: Somos Csaba,
Duna Szimfonikus Zenekar, vezényel: Somos Csaba

Kategóriák versenye:

2015. november 20–22.

Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium (1114 Budapest, Villányi út 27.)

Nagydíjas verseny:

2015. november 22.

Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium (1114 Budapest, Villányi út 27.)

A MAGYAR KODÁLY TÁRSASÁG HÍREI

SZERKESZTI:

MÁRKUSNÉ NATTER-NÁD KLÁRA

XXXVI. évfolyam – 2015/3
szeptember

TARTALOM

Kodály Művészeti Fesztivál, Kecskemét – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i> . . .	4
28. Nemzetközi Kodály Szeminárium – Kecskemét – <i>Ittész Mihály</i>	7
Nemzetközi Kodály Társaság – Edinburgh	
Forrai Katalin-díj átadása – <i>Mélykútiné Dietrich Helga</i>	10
150 éves a Pesti Vigadó – <i>Szőnyiné Szerző Katalin</i>	14
Mosonyi Mihályra emlékeztek – <i>Dombóvári János</i>	22
Szoboravatás Lajtha László emlékére – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i> . . .	29
Mozaikok: Aggodalmak Kodály ügyben – <i>Bartalus Ilona</i>	33
Bartók-Pásztory-díj átadás – <i>Erdei Péter</i>	35
IV. Keszthelyi dalünnep – <i>Nagy Ernő</i>	37
Minihangverseny és Találkozó – <i>Szőnyi Erzsébet</i>	39
Rómában a tavasz is szép – <i>Szabó Szabolcs</i>	40
Európa Cantat Pécs – <i>Márkusné Natter-Nád Klára</i>	41
Elhunyt Korondi György – <i>I.M.</i>	
Előzetes – Kodály 133 – kamaraest a Zeneakadémián	

A címdalt Borsos Miklós alkotásával **Szántó Tibor** tervezte
A kiadványt Dobó Nándor tervezte
Kiadja a Magyar Kodály Társaság
Felelős kiadó: a Magyar Kodály Társaság elnöke
Adószámunk: 19040437-1-42
ISSN 0230-3639
Nyomda: László és Társa Bt.
Felelős vezető: László András

Kiadványunk támogatói

Kodály Fesztivál plakát

Grafikus: Szabó Ferenc

Kodály Művészeti Fesztivál Kecskemét

2015. július 20-31

Kecskeméten, a hosszú évekre, évtizedekre visszatekintő Kodály Fesztiválok bevezetőjeként, a Kodály Intézet hangulatos belső udvarában baráti hangulatú köszöntéssel fogadták a meghívott vendégeket, tanárokat és a nyári szemináriumon már ott lévő külföldi hallgatókat.

Nemes László Norbert igazgató üdvözölte a megjelenteket, hangsúlyozta a Fesztivál jelentőségét, kiemelve az idén bemutatásra kerülő kiállításokat. Köszöntötte Szigeti Tamás fotóművészt akinek DA CAPO címmel megjelölt képei az Intézet kerengőjében voltak megtekinthetők. A fotóművész nyilatkozatából idézünk részleteket: „A kiállítás ötletét, alapját adó fotókat 1978 és 1986 között készítettem, kezdő fotóriporterként. Ezek során találkoztam sok nagyon fiatal, pályája elején álló tehetséges muzsikussal, de jó néhány érettebb művésszel is. 2012 őszén támadt az ötlet, hogy visszaugorva pályám elejére, elővegyem a régi negatívokat és megkérjem az arra vállalkozó művészeket egy kis időutazásra. – Minden alkalom nagy élmény volt, jó volt együtt áttekinteni az elmúlt évtizedeket, *da capo*...

Kocsis Zoltán
1986–2013

Rolla János
1981–2013

FOTÓ: MÉHESI ÉVA

Plácido Domingo
1986–2014

Perényi Eszter
1980–2014

Ránki Dezső
1979–2014

A következő kiállítás már a jól ismert Művelődési Házban volt, mely a friss felújítást követően új névvel „Hírös Agóra” Kulturális és Ifjúsági Központ néven tölti be szerepét a város életében.

Kép-Zene-Szó címmel Géczy Olga ismert karmester és festőművész – Kodály Zoltán kórusműveinek ihletése nyomán – készült képei kerültek kiállításra. Az alaphangulatot a Kodály Iskola két növendékének éneke – Kodály Zoltán kétszólamú műveiből: A juhász; Éva, szívem Éva; Ciróka; Héja – tette hangulatossá. Laudációt Dr. Prokopp Mária mondott. Kiemelte, hogy az ifjú leányra a Vendel utcai Tanítóképzőben Andor Ilona tanárnő kórusában való éneklés egész életére mély nyomot hagyott, elkötelezve őt a zene és a művészetek iránt.

Igen szép színes kiadvány jelent meg reprezentálva a kiállítás képanyagát, kiemelve néhány odaillő Kodály idézetet. Tartalmazza Dr. Prokopp Mária életrajzi beszámolóját, valamint Czigány György: Színharmónia: édes hangok egyezése című írását. A közösség hangja és személység Kodály kórusműveiben címmel, Dr. Ittész Mihály írása mutat rá miként nyilvánul meg Kodály kórusműveiben a közösség hangjának és a személyes kifejezésnek a kettőssége, kiemelve egy-egy nagy kórusmű mondanivalóját, amikor nemcsak szólni, de tanítani is akar. Ám elkü-

A juhász, Olaj vászron 80 x 60 cm

Éva, szívem Éva... Olaj vászron 80 x 60 cm

Ciróka, Olaj vászron 80 x 60 cm

Héja... Olaj vászron 80 x 60 cm

lönül a gyermekkarok egy részétől, amikor az alapanyag a gyermekjátékdalokból épül, de embertársának tekinti a kicsiket, s mint egyenlő félhez szól hozzájuk.

A Kodály Fesztivál nyitókoncertje a Hírös Agóra nagytermében 8 órakor kezdődött

A fesztivál megnyitó beszédét Szemereyné Pataki Klaudia Kecskemét Megyei Jogú Város polgármestere tartotta. Emlékezve, hogy Kodály Zoltánné kezdeményezésére 45 éve indították az első Szemináriumot, melynek koncertsorozata az évtizedek során Fesztivállá bővült. Ebben az esztendőben is színvonalas gazdag programokkal várják az ideérkezőket. Nemes László Norbert köszöntőjében kiemelte a zene kapcsolat-építő szerepét, aminek a kiművelését magas fokon teljesítik az Intézetben. Az alapokat a 20-ik században Kodály Zoltán rakta le, és a mi feladatunk ennek az állandó fejlesztése. Ehhez kívánt zárószavában mindnyájuknak további jó erőt.

A hangverseny szólistái Pusker Ágnes és Pusker Júlia, a Kodály Iskola volt növendékei, jó okkal Kecskemét büszkeségei. 2010-ben az HBO a „Láthatatlan húrok” c. filmet mutatta be róluk. 2011-ben Kecskeméten az Év ifjú tehetségei díjban, majd 2014-ben Kodály-díjban részesültek. Mindketten 5 éves korukban kezdtek hegedülni. Tanáraik: Sárosi György, Ittész Tamás, Szászné Réger Judit, Kokas Katalin, Perényi Eszter, voltak.

Ágnes, hegedűművészi diplomáját a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen Környei Zsófia növendékeként, majd a müncheni Hochschule für Musik und Theater hallgatójaként Ingolf Turbannál szerezte. Tanulmányait ugyanott kamarazene tanszakon folytatja. Neves hazai és külföldi versenyek első helyezettje, díjazottja. 2011-től koncertmester és művészeti asszisztens a Bayrische Philharmonie-nál.

Júlia, 2005-től 2011-ig a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem előkészítő növendéke volt, tanára Kokas Katalin és Kertész István. 2011-től a londoni Royal Academy of Music hallgatója, tanára Pauk György. Országos és nemzetközi versenyek díjazottja. Szólistaként több hazai és külföldi zenekarral lépett fel. 2014-ben Junior Prima díjat kapott.

Az ünnepélyes nyitókoncerten elhangzott: Bartók Béla művei közül: A Két portré Op.5; I. rapszódia; II. rapszódia; Két kép Op. 10; és Kodály Zoltán: Adagio, Sulyok Imre hangszerelésében.

A szólisták, Pusker Ágnes és Pusker Júlia művészi átéléssel előadott szép játéka a Kecskeméti Szimfonikus zenekar kíséretével szólalt meg. A vendég művészekkel kiegészült nagyszámú zenekar, Gerhát László karmester irányításával elismerésre méltó zenei élményt nyújtott a hallgatóknak. A nagysikerű koncert méltó bevezetése volt az elkövetkezendő napok további gazdag programjának.

Márkusné Natter-Nád Klára

28. Nemzetközi Kodály Szeminárium

Kodály Művészeti Fesztivál Kecskemét, 2015. július 20-31.

Ha valaki figyelemmel kísérte az első alkalomtól, 1970-től a kecskeméti Nemzetközi Kodály Szemináriumokat, észrevehette, hogy a kezdetben négy hetes időtartam később háromra csökkent, s az utóbbiak, így az idei is, szűk két hétig tartottak. A kedvezőtlen változást több tényező idézte elő, melyek között valószínűleg első helyen áll az érdeklődők anyagi és időbeli lehetőségeinek korlátozottsága, aztán szervezési nehézségek, például az időbeli egyeztetés problémái következhetnek. Két évvel ezelőtt a Nemzetközi Kodály Szimpózium szorosan kapcsolódott a kecskeméti szemináriumhoz. Idén a szimpózium helyszíne távolabb volt, (ha nem is olyan messze, mint a két év múlva esedékes lesz, Kanadában). Mindenesetre, hogy az ottani programban érdekelt előadók, résztvevők eljussanak augusztus 3-ra Edinburghba, szükség volt két nap szünetre. (A Nemzetközi Kodály Társaság /IKS szimpóziumáról következő számunkban közlünk beszámolót). Ahogy az idők folyamán a program hossza, úgy a tartalma is némileg változott. Az örök alapot jelentő pedagógiai csoportok mellett már évtizedekben lehet számolni némely speciális kurzus – magánének, zongora és az Erdei Péter pécsi feladata miatt idén hiányzó karvezetés – létét is, míg a zeneszerzés csak az utóbbi években tűnt fel a kínálatban.

A programfüzet alapján áttekinthetjük a teljes programot. A pedagógiai tagozat résztvevőiből hat csoport alakult a mindennapos szolfézs-órákra. A hazai tanárok – Barabás Edina, Harmat Katalin, dr. Tóth Árpád, Gergely-Gál Ágnes és Spiegel Marianna – mellett egy ausztráliai vendégtanár dr. James Cuskelly volt még „osztályfőnök”. A választható kínálat: karvezetés (tanárok: Michalis Patseas – Görögország, dr. James Cuskelly, Körtvési Katalin, dr. Tóth Árpád), zongora (dr. Szabó Orsolya), magánének (dr. Darázs Renáta), énekegyüttes (dr. Tóth Árpád) és énekes játékok (Lucinda Geoghegan – Nagy-Britannia). Gazdagították a programot az ugyancsak előzetes jelentkezéssel választható, jórészt különböző módszertani aspektusokat kínáló műhely-foglalkozások. Az első hét kínálata: iskola előtti zenei nevelés (Mélykutiné Dietrich Helga); 7-12 éves korosztály tanítása (Szirányi Borbála); zene és mozgás – Kokas-pedagógia (Körtvési Katalin); kezdők tanítása a középiskolában Kodály útmutatása szerint (dr. James Cuskelly); zenei készségfejlesztés ének és mozgás segítségével (dr. Nemes László Norbert); s végül kórusépítés és repertoár középiskolások és amatőrök körében (dr. Tóth Árpád). A második hét: zene az ezredfordulós korosztálynak – 21. századi stratégiák a 21. század gyermekeinek (dr. Frank Abrahams – USA); zenei készség-

fejlesztés felnőtt kezdőknek (dr. James Cuskelly); kórus-improvizálás (dr. Tóth Árpád); énekes játékok (Lucinda Geoghegan); zene és mozgás – Kokas pedagógia (Körtvési Katalin). Az utóbbi kettő azoknak, akik nem „főtárgyként” választották e témaköröket. Az ausztrál, görög és nagy-britanniai vendégtanárokról elmondhatjuk: évek, évtizedek óta eredményesen képviselik hazájukban a kodályi zenepedagógiát.

Mai iskolai gyakorlatunkból bemutató órák adtak ízelítőt. Kodály iskolás másodikokkal Kovács Anikó, a Református Általános Iskola negyedikesével a velük tanév közben is időnként foglalkozó „vendégtanár”, Szirányi Borbála tartott nagy sikerű bemutatót.

Az oktatás nyelve hagyományosan angol, s éppen nyelvi okok, a tolmácsolás szükségessége miatt külön „osztályokban” voltak a legnépesebb, együttesen 45 fős kínai csoport tagjai, a pekingi központi konzervatóriumból érkezett, illetve a Kínai Kodály Társaság által szervezett résztvevők. Oktatásukban – a már említettek egy részén kívül – Plattthy Sarolta kapott szerepet. Végül említsük meg a New York-i Egyetemről csak a második hétre érkezett csoportot. Velük 29-re nőtt az Egyesült Államokból való résztvevők száma. A részvételi arányokról még fel kell jegyeznünk, hogy 32 országból 160-an érkeztek. A harmadik legnépesebb „küldöttség”: Nagy-Britanniából, 14 fő; aztán Írország következik: 8 fővel – ez nem meglepő, de ugyanekkora létszám Olaszországból már szokatlan. Átlagos ottani érdeklődés jele a 6 hallgató Görögországból. Nyugat-Európát képviselte 7 holland és 4 francia résztvevő, s új kapcsolatot jelez a 4 lett zenetanár jelenléte. Csak 3-3 fő képviselte Ausztráliát, Kanadát és Magyarországot is. Az utolsó adat bizony sajnálatos. Pedig milyen fontos lenne a továbbképzés és az itt adódó nemzetközi kitekintés is a hazai énektanároknak. (Sajnos az ösztöndíjak nem csorognak gazdagon, s hogy az oktatás nyelve angol ugyancsak gondot okozhat. Kíváncsún lenné újra magyar nyelvű csoportokat szervezni a hazai és a határon túli énektanároknak, amint az korábban is működött.) Minden küldő országot nem sorolhatunk fel, ahonnan egy-két hallgató jött, de érdemes még megemlíteni, hogy először volt Kecskeméten szemináriumi résztvevő Kubából, Mozambiqueból és Zimbabwéből.

Már utaltunk a mesterkurzusokra. A zongoristák programját dr. Szabó Orsolya vezette, az opera és dal előadói kurzus énektanárai dr. Halmai Katalin és dr. Klézli János voltak, a dal-interpretációs órákat Hajdu Roland tartotta. Munkájukat három zongorakísérő segítette: Madarász Éva, Székely Balázs és Kéry Tamás. A zeneszerzés mesterkurzust Fekete Gyula vezette. Itt rezidens együttes, az Attitude Vonósnégyes állt az ifjú komponista-növendékek rendelkezésére. A július 30-án megtartott első kurzus záró koncerten segítségükkel meg is szólalhattak a szlovén, francia és magyar szerzők darabjai. Egy-egy legeredményesebben dolgozó résztvevő képviselte a zongora és az ének mesterkurzust. Az előbbi egy ír, az utóbbi egy görög-magyar szereplő. Mellettük még a Carissimi

művet éneklő énekegyüttes (vezetője dr. Tóth Árpád) és a Bartók műveire koncentrálnak szólófézscsoport, Spiegel Marianna hat fős osztálya, és zongorakísérőként, kamaramuzsikusként Székely Balázs szerepelt.

A kórus elmaradhatatlan része a Kodály szemináriumoknak. Ezúttal dr. Nemes László Norbert irányításával készült fel a mintegy 160 tagú kar a zárókoncertre. A református templomban tartott esten Révész László orgonaművész közreműködésével Kodály *Pange lingua* és *A 114. genfi zsoltár* c. művét adták elő. Végül – a közönséget is bevonva az éneklésbe – az *Esti dallal* búcsúztak a szemináriumtól.

Ezek a hangversenyek egyúttal a nagyközönségnek is szóló **Kodály Művészeti Fesztivál** programjába is beletartoztak. Bevallom, amikor a fesztivál műsorfüzetét megnéztem, kissé kedélytelen lettem a kissé „Kodálytalan”, vagyis feltűnően kevés Kodály-művet tartalmazó programot látva. Kifejezetten sajnáltam, hogy kiváló ifjú csellóművésznőnk, a tavalyi Casals verseny második díjának nyertese, Szabó Ildikó Lajkó Istvánnal nagyszerűen előadott igényes műsorából is hiányzott a Kodály-mű. Ezen a koncerten – Beethoven, Prokofjev és Martinů mellett – a magyar zenét egyébiránt méltóan képviselte Ligeti György Szólószonátája és Szabó Csaba Szonatinája.

A fesztiválprogramra a tágabban értelmezett kamarazene többsége volt a jellemző és nálunk még ismeretlen művészek bemutatkozását hozta. A református Új-kollégiumban Victoria Massey mezzoszoprán (Írország) – Székely Balázs kitűnő közreműködésével – nem a törzsreperatóárhoz tartozó művekkel szerepelt: Elgar Tengeri képek dalciklusa után Grieg, John F. Larchet (1884-1967) ír, és Hamilton Harty (1879-1941) angol zeneszerzők dalai szóltak meg. Meglepő ráadásként kíséret nélkül az *A csitári hegyek alatt* kezdetű népdalunkat énekelte a művész – magyarul, jó kiejtéssel. A British Kodály Academy kurzusain magán-ének-tanárként is aktív Eleanor Meynell zongoraművész a számos versenydíjjal dekorált Ofer Falk izraeli-brit hegedűművésszel adott hangversenyt. Műsorukban Mozart, Prokofjev, Brahms és Sarasate művei hangzottak el.

Az evangélikus templom volt a helyszíne az Új Liszt Ferenc Kamarakórus Révész László orgonaművész közreműködésével megtartott hangversenyének, melyen egy Bach előjátékaiból és harmonizációiból összeállított Korál-mise hangzott el. Vezényelt Nemes László Norbert.

Szárnyalás címen rendezték meg az Eszencia Zenekar, vagyis Csík János (népi hegedű és ének) és több műfajban-stílusban otthonos barátai – Balogh Kálmán (cimbalom), Bognár András (nagybőgő), Dresch Mihály (szaxofon, furulya) Kunos Tamás (népi brácsa), Lakatos Róbert (klasszikus brácsa, hegedű) – estjét. Közreműködött a televíziós vetélkedőn feltűnt Kacsó Hanga népdalénekes. Már a névsor elárulja, hogy a népzene főszerepével a klasszikus zene, és főleg az etno-jazz felé is elkalandozott az improvizatív elemekkel természetesen élő műsor.

Valódi népzene szólt a koncert utáni jóízű táncházban: a Szeredás Együttes szolgáltatta a talpalávalót. A képalakító művészeteket – Géczy Olga-nak a fesztiválnyt napról szóló beszámolóban említett kiállításán kívül – a Kodály Intézetben Szigeti Tamás fotóművész kettős zenész-portréi képviselték: időse vagy javakorabeli muzsikások ifjúkori arcképeiket tartják maguk előtt a fotókon – „találkozás egy fiatalemberrel” körülbelül 30 év múltán...

A gyermekeket Bon-bon matinével, a Jancsi és Juliska történet „összművészeti” előadásával, Lukácsné Győző szövegével, Meskó Ilona zenéjével, Dobos Emőke rajzaival szólították meg a szervezők.

A Fesztivál záróeseménye – a már említett július 31-i kóruskoncertet követően – a város főterén került pódiumra. A pozsonyi Ifjú Szívek Táncszínház Felföldi levelek c. magyar-szlovák összeállítása hitelesen mutatta fel az egymás mellett élő különböző népkultúrák színeit – Bartók és Kodály szellemében.

Illendő feljegyeznünk a támogatókat, hiszen ilyen nagyszabású, nem népszórakoztató rendezvények aligha állnak meg e nélkül a maguk lábán. Kodály Zoltánné, Kodály Intézetért Alapítvány, Kecskemét M. J. Város Önkormányzata, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Nemzeti Kulturális Alap, Emberi Erőforrások Minisztériuma, Tempus Közalapítvány, Kovitrade Hungary Kft., KrKA Hungary Kft. A fesztiválprogram gondozója a Hírös Agora – Kulturális és Ifjúsági Központ volt.

Ittész Mihály

Forrai Katalin díj-átadás **Nemzetközi Kodály Társaság** **22. Szimpóziuma – 2015. Edinburg**

A Magyar Kodály Társaság Hírei hasábjain az elmúlt években több alkalommal beszámoltunk arról, hogy a **Forrai Katalin emlékére alapított díj** nemzetközi méretű figyelmet vívott ki magának. A díjat egykori tanítványai, munkatársai alapították a nagyszerű zenepedagógus tiszteletére, emléket állítva felbecsülhetetlen értékű pedagógiai munkásságának, melyet a kisgyermeknevelés ügyéért fejtett ki évtizedeken át. A díj egyben buzdításul is szolgál azon pedagógusok számára, akik az igényes zenei nevelés megvalósításán munkálkodnak, napjainkban is.

A kezdeményezés a Nemzetközi Kodály Társaság támogatásával jött létre. Első alkalommal egy francia és egy japán pedagógus vehette át a díjat, 2013-ban Kecskeméten, a 21-ik Nemzetközi Kodály Szimpózium keretében. Ők még személyesen ismerhették a tanárnőt és országukban már hosszú évtizedek óta azon munkálkodnak, hogy a gazdag zenepedagógiai örökség éljen tovább, nemzetközi viszonylatban is.

Idén 7 jelölés érkezett elbírálásra a Nemzetközi Forrai Katalin Díj odaítéléséről döntő bizottsághoz.

Döntésük alapján a két díjazott 2015-ben:

Sister Lorna Zemke (USA), Dr. Gállné Gróh Ilona (Magyarország).

Sister Lorna Zemke
és Gilbert De Greeve

Sister Lorna kitüntetésének ünnepeles átadására június 28-án került sor, a Silver Lake Egyetemen (Minnetonka, Wisconsin). A köztisztelőben álló szépkorú pedagógus tiszteletére rendezett fogadáson pályatársai, barátai, tanítványai vettek részt és jelen volt bizottságunk három tagja is – Mary Place (Anglia) Betsy Moll (USA) és Mary Stouffer (Kanada). Méltatták évtizedek óta megnyilvánuló, szünni nem akaró energiával teli munkakedvét, egyéniségének kisugárzását, szakmai tudásának mélységét, melyet pályafutása során több ezer diák / kollega megtapasztalhatott és megcsodálhatott. Tanulmányai, előadásai sokak számára jelentettek inspirációt és rá-

irányították a figyelmet a koragyermekkori – sőt a születés előtti – zenei nevelés fontosságára és lehetőségeire.

A téma iránti vonzódása és elkötelezettsége a pedagógus pálya iránt évtizedekkel ezelőtt kezdődött, amikor Dániel Katinka mentoráltjaként személyesen is megismerkedhetett Kodály Zoltánnal (1965!), később Szőnyi Erzsébet tanárnőtől tanult, majd Forrai Katalinnal is szoros munkakapcsolatba került. A Kodály-i zenepedagógiai alapelvek avatott követévé vált hazájában.

Az elmúlt évtizedek során vállalt közéleti tevékenysége, valamint betöltött funkciói is nagy jelentőséggel bírnak: alapító tagja volt az USA-beli Kodály tanárokat tömörítő egyesülésnek (OAKE), majd 1980-82-ig ennek elnökeként is választották. Később a szervezet által alapított Életmű-díjat is elnyerte. Széleskörű nemzetközi munkakapcsolatainak köszönhető – és kollegái megbecsülése is fémjelzi –, hogy mára a Nemzetközi Kodály Társaság (IKS) tiszteletbeli tagja. Nemrégiben nyerte el a Professor Emerita címet, a Silver Lake Egyetemen.

Sister Lorna meghatódva vette át a Nemzetközi Forrai Katalin Díjat, melyet a Bizottság felkérésére *Gilbert De Greeve* (Belgium) – az IKS nemrégiben leköszönt elnöke – adott át. De Greeve úr, mint zongoraművész is sokat tesz évről évre Forrai Katalin szellemi örökségének megbecsüléséért – az ügyért, mely az értékek átörökítésének ébrentartását tűzte célul. *Idén május 16-án Angliában* – éppúgy, mint ezt megelőzően többször, más helyszíneken is a világban – jótékonyági koncertet adott a néhai Forrai Katalin tiszteletére, illetve a Díj további lehetőségeinek fenntartása érdekében.

A Nemzetközi Forrai Katalin Díj magyar tulajdonosa 2015-ben Gállné Gróh Ilona

Nagy örömünkre szolgál hirdetni, hogy a másik díjazott *Dr. Gállné Gróh Ilona* zenepedagógus.

Az ünnepélyes díjátadásra augusztus 6-án került sor, a Nemzetközi Kodály Társaság 22-ik Szimpóziumán, melynek idén Edinburgh adott otthont – a Skót Nemzeti Ifjúsági Kóruszövetség (NYCoS) rendezésében.

Csakúgy, mint amerikai kollegája Gróh Ilona is magas-, művészi szintű pedagógiai munkára törekvő pedagógus. Szűkebb hazájában – 1979-től mint kórusvezető, énektanár – Szekszárdon kezdett dolgozni. Óvodások között éppúgy, mint leendő óvodapedagógusok tanáraként is lelkes, zeneszerető-közeg alakító tanárként vett részt közéleti

feladatokban. Rendszeresen vállalt szerepet népzenei versenyeken szakértőként, zsűritagként is.

A Forrai Katalinnal való találkozás számára is – mint sokunk életében – meghatározó volt. Munkáját Kati néni mindig érdeklődéssel figyelte, és feladatokkal bízta meg a Bölcsődék Országos Módszertani Intézetében csakúgy, mint az Országos Ének Munkaközösség vezetői tanácskozássainak előkészítésében. Szoros szakmai kapcsolatuk mintegy húsz évet ölelt fel, melynek során Ili sok biztatást kapott dédelgetett álmának a Ringatónak létrehozásához. 2006-ban jött létre az első Ringató, ma már több mint 200 ága van a gondosan ültetett és táplált, gazdagon termő fának, melynek gyümölcse a családok életébe annyi örömet hozott. 2010 óta *Ringató – Országos zenei nevelési program* védjeggyel működnek a foglalkozások országszerte és egyre több alkalommal határon túl is. *Vedd ölbé, ringasd, énekelj!* hirdetik és várják néhány hónapos kortól 3 éves korig a gyermekeket és szüleiket – nagyszülőket, gondozókat. Gróh Ilona kezdetől fogva nagy hangsúlyt fektetett a Ringató foglalkozásokat vezető kollegák felkészítésére is, mely nem 'csupán' dalok, mondókák tanítását, tanulását, de művészetpedagógiai ismeretek átadását, elsajátítását is jelenti. A rendszeres konferenciák, továbbképzések a társvezetők zenei tudásának frissítését, naprakészségét célozzák, valamint az együttéklés örömeinek átélését. Honlapjukon Kodály: Bicinia Hungarica előszavából idéznek: „Nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek lehetünk. Akkor mondjuk majd csak igazán: örvendjen az egész világ!”

A skóciai ünnepi ceremónián a díjazó bizottság képviselőjében Judy Johnson (Ausztrália) méltatta a kitüntetett pedagógus életpályáját. Ezen alkalommal, Forrai Katalin lánya, Vikár Katalin, valamint a Díjat adományozó Bizottság elnöke, Mary Place (Anglia) is jelen volt.

Judy Johnson, Vikár Katalin, Gróh Ilona, Gilbert de Greeve, Mary Place

Gróh Ilona a díj átvételekor meghatódva szól: „Ez a díj nemcsak az enyém, hanem nagyon sokaké. A munkatársaimé is, akikkel minden nap együtt dolgozom, a tanítványaimé is, akik folytatják majd azt az utat, amit Forrai Katalin nekem mutatott [...] Felelősséget jelent a kitüntetés, meg kell felelni annak a mércének, amit Kodály Zoltán és Forrai Katalin állítottak elénk. Az ő tanításukat követve igyekszem minél szélesebb tömegeknek átadni az értékes zenei kultúrát, miközben Kati néni tanácsát sem felejtsem »*Fontos: az életben úgy boldogulj, hogy közben boldoggá tegyél másokat!*«”

A bölcsességet szimbolizáló bagoly, mely Forrai Katalin egykori gyűjteményében is sokat mondó jelentéssel bírt, immár az USA-ban és Magyarországon is 'száll.' Az emlékezésnek nincsenek földrajzi korlátai. Az éneklésnek sem.

Gratulálunk a díjazottaknak! A Bizottság nevében:

M. Dietrich Helga

150 éves a Pest Vigadó

Jeles napok a Pesti Vigadó zenei múltjából

Szőnyiné Szerző Katalin előadása

„...a hol Orpheus dalai éneklik össze a köveket”
Jókai Mór

Tisztelt Vendégeink!

Nagy szeretettel köszöntöm Önöket abból az alkalomból, hogy a MMA Zenei Tagozata képviselőjében mai ünnepi ülésünkön a Vigadó zenei múltjáról szólhatok. Öröm, büszkeség és hála tölt el, hogy ebben a gyönyörűen felújított, de oly sokáig nélkülözött, a magyar történelem sorsfordulóit magán viselő épületben a Főváros képviselőivel együtt ünnepelhetünk.

Jókai Mór, amikor Nagy Miklós 1870-ben megjelent honismereti albumában a kiegészítés utáni Budapest látványos fejlődéséről írt, nem kis büszkeséggel a hangjában, így dicsekedett a magyar főváros szépségeivel. Más fővárosokkal ellentétben „*Budapestet nem pártfogolta sem császár, sem szabadság: ez a nemzeti életerő műve*”. A nemzeti életerőről pedig tudvalevő, hogy „*hatalmas szellem ugyan, de szegény úr*”. A Duna-parti palotásor, melynek egyik ékessége épp a városi Vigadó, „*mint a kiegészített korona, a városok fejedelmévé koronázza az ország metropolisát*”. De egyúttal Budapest az a város, „*a hol Orpheus dalai éneklik össze a köveket*”, azaz az egykori „*mocsár lepte Pesten*” a költők, zenészek sirlalmát „*a haza törvényhozó atyjai*” váltották tettekre. Művészet, tudo-

mány és politika együttműködéséből pedig – ahogy az író a városképen végignéz – Lánchíd, Tudományos Akadémia, Bazilika, Nemzeti Múzeum, Nemzeti Színház és sok más fontos középület született.¹

A zene magyar Orpheuszát, bár Jókai nem nevezi meg, mégis mindenki tudja, Liszt Ferencnek hívják. Még gyermekként, 1823. május elsején lépett fel első alkalommal Pesten a Hét Választó Fejedelem nevű vendégfogadóban, majd ezt a koncertet másik kettő követte a *Vigadónk háta mögötti* Pesti Királyi Városi Színházban. Amint a plakátok hirdették, a Sopron Vármegyei „Ifjatska”, aki felnőttként majd ezt a napot tekinteti művészi pályája kezdetének, a feltehetően édesapja által fogalmazott hirdetéssel máris a korabeli Pest-Buda szívébe lopta magát: „*Magyar vagyok, és nem ismerek nagyobb boldogságot, mint hogy nevelésem és taníttatásom első gyümölcseit [...] hálám első áldozataként drága hazámnak bemutathassam.*”- adta hírül.²

Liszt már világhíró virtuóz volt, amikor az 1838-as pesti árvíz hírei nemzeti hivatására döbbsentették. A pesti, 1839/40-es évek árvízi jótékony célú hangversenyeinek eseményeiből – jóllehet ezek jórészt közismertek a magyar nyilvánosság előtt – azt az eseménysort emelném ki, mely gyönyörűen rávilágít egy zseniális fiatalember és az őt szeretettel körülvevő magyar reformkori művészvilág, valamint a főváros honatyáinak meghatározó együttműködésére. 1833 óta már itt állt a Pollack Mihály tervei alapján által felépült klasszicista *Redout*, ma ünnepelt Vigadónk épületelődjé, mely Liszt árvízi koncertjeinek is öt alkalommal otthont adott. Miután Liszt Ferenc hatalmas sikerű koncert-bevételeiből az árvízi nyomorúságot enyhítő tekintélyes pénzösszeget Pest Város képviselőinek átadta, és több egyéb jótékony cél megjelölése mellett még egy Nemzeti Konzervatórium létrehozását célzó alapítvány tervét is felvetette, a Főváros vezetői két emlékezetes ajándékkal lepték meg. Mindkettő jelképes értékű, de Liszt számára egész életére szóló elkötelezettség forrását jelentette. 1840. január 4-i koncertjén *Pest vármegye szolgabírája* drágakövekkel kirakott kardot övezett Liszt Ferenc dolmányára, majd négy nappal később *Pest Szabad Királyi Város tanácsa* díszpolgárrá választotta. Az oklevél szövege szentesíti, hogy illő méltánylásuk szerint a tanácsülés Liszt Ferencet „*mindazon jogokkal és előnyökkel felruházta, amelyek szabad Királyi Pest városának többi polgárait régi idők óta megilletik.*”³ – E két gesztusban nem lehet eléggé dicsérni az egykori városatyák bölcsességét. Nyugtalan, vándorló élete során a magyar fővárosban Liszt Ferencet egészen kivételes tisztesség érte: a nemesség attribútumával, a díszkarddal, a nemesi rang királyi jóváhagyás nélküli, pesti főne-

1 Jókai Mór „Budapest”. – In: Magyarország képekben. Honismertető Album. Szerk. NAGY MIKLÓS, Pest, 1870, 21-24. l.

2 Idézi SEBESTYÉN EDE: *Liszt Ferenc hangversenyei Budapesten*. Hat évtized krónikája. Budapest, 1944, 11. l.

3 Az 1840. január 8-án kiállított okmány szövegét idézi: SEBESTYÉN EDE, i.m. 27-28. l.

meseink által mégis elfogadott elismerését, a díszpolgári oklevéllel pedig a magyar főváros polgári közösségébe való befogadását ismerték el. A vidéki Magyarország szülöttje, rang nélküli világjáróból egyszerre saját hazájában is megbecsült, ranggal, kitüntetéssel övezett pest-budai honpolgár lett. Hála a Fővárosnak, és hála a koncertjeit befogadó intézményeknek, köztük az e helyen állt régi pesti Vigadóban: Liszt Ferenc 29 éves korára Magyarországon méltó otthonra talált.

A szabadságharc egyik borzalmas éjszakáján, 1849. május 13-áról 14-ére virradó éjjelén, Hentzi osztrák generális lövedékei helyrehozhatatlan károkat okoztak a régi Vigadó, vagy ahogy akkor még nevezték, a Redout épületében. A dühödt megtorlás ezúttal egy olyan épületet ért, mely fennállásának alig több mint másfél évtizede alatt nem csak koncerteknek és báloknak, hanem 1848. július 11-én annak a népképviselői országgyűlésnek is otthont adott, mely Kossuth Lajos gyűjtő beszédére 200 000 fő katona s a fenntartásához szükséges pénzérő, 42 millió forint megajánlását is megszavazta. Épület-elődünkben ekkor hangzottak el Kossuth Lajos mára szállóigévé vált mondatai: „én leborulok e nemzet nagysága előtt, s csak azt mondom; annyi energiát a kivitelben, mint amennyi hazafiúságot tapasztaltam a megajánlásban, s Magyarországot a poklok kapui sem fogják megdönteni.”⁴ Ez a jelenet mélyen beivódott a kortársak köztudatába.

Az eltiport forradalom és szabadságharc, majd az önkényuralom évei után az 1865-ben átadott Feszli Frigyes-féle Vigadó a kiegyezésre készülő ország épületcsodája, mely, mint egyik méltatója találóan megjegyezte, „kikristályosodott csárdás”, a magyar zenei mozgalmaknak, hangversenyeknek, az európaivá felnövő magyar zenei életnek is par excellence szimbóluma lett. II. világháborús lerombolásáig, méreteiben a kölni dóm méreteivel összehasonlítható nagytermében, vele összenyitható kistermében 80 éven át – az Erkelektől Richter Jánosig, Johannes Brahmtól Smetanáig, Mahlertől Debussyig, Richard Strausstól Prokofjevig, Dohnányitól Bartókgig és Kodályig, Pablo Casaltól Gigliig – mindenki megfordult, fellépett itt, aki Magyarország és Európa zenei életében számított valamit.

Az első évtizedekben a saját további zenei közintézményeit, Zeneakadémiát, Operaházat világra hozó Budapest elsőként és fő helyen továbbra is az 1869-től egyre több időt Pesten töltő, közöttünk dolgozó Liszt Ferencet dédelgette. Büszkéek lehetünk rá: *ma nincs a világon még egy olyan fennmaradt középület, ahol Liszt Ferenc olyan nagy számban és gyakorisággal lépett volna fel, vagy egyszerűen csupán jelenlétével megtisztelte volna egy-egy zenei, vagy társadalmi esemény súlyát, mint épp*

a mai konferenciánkon ünnepelt Pesti Vigadó. Több mint harminc általa vezényelt vagy zongorán előadott hangverseny mellett további mintegy 120-130 olyan koncertről, rendezvényről van tudomásunk, ahol vendégként a közönség soraiban ült, tanítványait, kollégáit, a magyar fővárosba látogató külföldi vendégművészeket demonstratívan meghallgatta. Vele és általa lett Budapest a művelt világ egyik európai zenei központja.

Ebből a hatalmas műsorfolyamból, mely köré a jövőben egész Liszt-kultuszt szöhetünk, csak néhány jellegzetes epizódot villantunk föl.

A Nemzeti Zenede 1840-ben történt megnyitásának negyedszázados emlékére, Liszt meghívásával – miközben a háttérben és a szomszédos Angol Királynő szállodában javában zajlanak a kiegyezés politikai előkészületei – 1865. augusztus 15. és augusztus 29. között négy nagy ünnepi hangversenyt rendeznek Budapest művészeti körei. Mind a négy koncert helyszíne a Pesti Vigadó, miközben az ünnepi zászlódíszebe öltözött magyar főváros több száz vidéki dalárt, külföldi vendégművészt fogad, egyúttal hatalmas szervezőkészségről is tanúbizonyságot téve.

Augusztus 15-én ősbemutatóként elhangzik Liszt Magyarországi Szent Erzsébet legendája című oratóriuma, azon a napon, mely Szent István királyunk koronázásának ünnepe, egyúttal a katolikus néphagyományban a legnagyobb Mária-ünnep. Liszt Ferenc, abbé ruhában, 500 fős előadói gárda élén maga dirigálja az oratóriumot, melyet zeneszerzői önarcképként – Szent Erzsébet, a ferences rendbe lépett magyar királylány életével összehasonlítva – maga is Thüringiába szakadt ferences rendi magyarként, egyúttal Erzsébet császárnénak szóló tisztelegésként vezényel. Kérésére a kórus és a szerepszólamok szövegét magyar nyelvű változatban, id. Ábrányi Kornél fordításában adják elő. Augusztus 23-án az oratórium előadását a zsúfolásig megtelt Vigadóban újra megismétlik, mintegy a magyar nemzet és a császári család közötti kiegyezés zenei jelképeként.

Kortörténetileg legalább ugyanilyen érdekes azonban

Az abberuhás Liszt a Vigadóban a Szent Erzsébetet vezényli
Az egykorú német újság lapkivágatát Watzatka Ágnes gyűjtéséből közöljük.

⁴ A kép: In: Ezernyolcszáz negyvennyolc. Az 1848/49-iki magyar szabadságharc története képekben. Szerk. JÓKAI MÓR, BRÓDY SÁNDOR, RÁKOSI VIKTOR. Budapest, 1898, Franklin, 87. l.; A teljes Kossuth beszéd: Kossuth Lajos. Írások és beszédek 1848/49-ből. Közreadja KATONA TAMÁS. Budapest, Neumann Kht, 2003, MEK OSZK.hu

a második ünnepi hangverseny. A magyar rendezőbizottság, élén Erkel Ferencel és id. Ábrányi Kornéllal, augusztus 17-én 5. számként Liszt Ferenc Dante szimfóniáját tűzte műsorára, a szerző vezényletével. Miért éppen ezt a zeneileg nem túl könnyen értelmezhető, 1857-ben Drezdában már bemutatott és ott kedvezőtlenül fogadott baljós indítású darabot választották? Mert 1865-ben egész Olaszország Dante születésének 600. évfordulóját ünnepelte? Liszt népszerű szimfonikus költeményei közül akár a Les Preludes, akár a Hungária, akár az Orpheusz nagyobb közönségsikerre számíthatott volna. Meglepetésünkre: a nagy sikerre való tekintettel a közönség a Dante szimfónia teljes I. tételét, a Pokol címűt a magyar fővárosban azon nyomban megismételtette, és a szimfónia többi tételét már meg sem szólaltatták! Talán nem járunk messze az igazságtól, ha a közönség tapsviharában Kossuth egykor itt elhangzó 1848-as beszédének („Magyarországot a poklok kapui sem fogják megdönteni”) 17 évvel későbbi fájó emlékét, a 48-as gondolatokhoz való elementáris hűség nyomait véljük felfedezni.⁵ – A koncert után Liszt levélben számolt be Rómában élő élettársának, Sayn-Wittgenstein Carolyne hercegnének a Vigadóban szerzett tapasztalatokról: „A kétszer előadott Erzsébet s az újra követelt Dante ... ezek a kévéi annak az aratásnak, amelyet magának ajánlok. ... Bár a Vigadó terme a Capitoliumba járó közönség dupláját is befogadja, – száz meg száz jegyet kellett megtagadni. Így 5000 forintot lehet majd szétosztani a különféle jótékony intézmények között”.⁶

A jeles események közül különös figyelmet érdemelhetnek azok a napok, amikor egy-egy Vigadóbéli zenei esemény a főváros történetével is összefonódik.

1873. november 17: a magyar főváros, Budapest megszületésének a napja. Ezen a napon mondták ki, itt a Vigadóban Pest, Buda, Óbuda hivatali apparátusának közigazgatási egyesítését.

Előtte azonban hónapjaink – zseniális ötlettel – különleges fénykioszorúba vonták az ünnepet. Bizottságot hoztak létre, hogy Liszt Ferenc 50 éves művész jubileumát méltóképpen megünnepeljék. Az egyesítést megelőző héten, 1873. nov. 9-től nov. 15-ig zajló Liszt-fesztivál ugyan több fővárosi helyszín között oszlott meg, a rendezőknek mégis gondjuk volt rá, hogy az ünnepség-sorozat három központi rendezvénye, a Főváros Liszt-ünnepélye, majd a zeneszerző fő művének, a Krisztus oratóriumnak a budapesti bemutatója és a Nemzeti Dalkör Liszt-estélye, a központi helyszíneken, a Vigadó termeiben kapjon helyet.

Megnyitása óta 1873-ig már bebizonyosodott, hogy a Pesti Vigadó minden szerepkörében, politikai, társadalmi, művészeti rendezvények házigazdájaként csodálatos befogadó intézménye lett a fővárosnak. Most

5 „Nem ismerünk a zeneirodalomban olyan művet, mely ennél az oly hallgatóra, ki a zeneköltő intenciójába magát beleképzelni képes, hatalmasabb és megrendítőbb hatást volna képes gyakorolni.” – Lásd a *Zenészeti Lapok* egykorú beszámolóját. Idézi SEBESTYÉN EDE, i.m. 67. l.

6 GÁBOR ISTVÁN: *A Vigadó története*. Budapest, 1978, 43–44. l.

is méltó keretet adott annak a már említett fővárosi diplomáciai fogadásnak, mely november 9-én délelőtt Ráth György főpolgármester és díszes kísérete jelenlétében, Királyi Pál emlékeztető beszéde után aranykoszorút, három, egyenként 200 Ft értékű Lisztről elnevezett ösztöndíjat adományozott Lisztnek, szegény sorsú zenei tehetségek támogatására. Az ünnepelő sokaság soraiban külföldi delegációk, Bécs, Weimar, Berlin, Varsó küldöttei, s a magyar vidéki városok, első helyen Sopron képviselője üdvözölte Lisztet. Amint az egyik szónok találoán megjegyezte: „Egykor Liszt kereste fel a nemzeteket, most a nemzetek kerestek fel bennünket.”⁷

Délután 5 órától kezdődött a Krisztus oratórium hazai bemutatója, Richter János zseniális vezényletével. A legjobb fővárosi zenei erőkkkel megszólaltatott csodálatos mű nem egyházi környezetben, hanem Budapest legnagyobb koncerttermében szólalt meg, a polgári nyilvánosság helyszínét egyúttal vallásos népünnepélyé is avatva. A nagyterem Henszlmann Imre egykorú Vigadó-leírását felidézve igazi „katedrális”-sá vált, mely az épület funkcióját a romantikus művészetfelfogás értelmében a Művészet Templomává avatta.⁸ A Krisztus oratórium megszólaltatásakor a hallgatók egyként megérezhették, hogy „Liszt ugyanolyan reformátor és egyedülálló alkotó az oratórium és az egyházi zene terén, [...] mint Wagner az operairodalomban.”⁹ A végeláthatatlan üdvözlő beszédek közül alighanem Haynald érsek fogalmazta meg legtalálóbban az 50 éves Liszt-jubileum üzenetét, amikor poharat emelt magára Budapest városára, mint a magyar nemzet képviselőjére, mely önmagát tisztelte meg, amikor Liszt Ferencet megtisztelte.¹⁰

1882. február 4-én fényes újságíró bál helyszíne volt a Pesti Vigadó. A bál szenzációjaként világraszóló magyar technikátörténeti esemény született. A Nemzeti Színházban épp Erkel Ferenc Hunyadi Lászlóját adják, parádés szereposztással, melyet Puskás Tivadar egy Vigadóba történő helyszíni közvetítéssel kívánt az újságíró társadalomnak bemutatni. A zseniális ötlet már korábban megfogalmazódott, de a műszaki részletek teljesen kidolgozatlanok. Puskás Tivadar munkatársa, Szmazsenka Nándor (1847–1915), a budapesti távbeszélő hálózat műszaki igazgatója – Puskás Tivadar társszerzőjeként – saját otthoni stúdiójában, számos egyéni lelemény bevezetésével megvalósítja a közvetítést.¹¹

7 Idézi: ISOZ KÁLMÁN: *Liszt és Budapest*. In: *Liszt a miénk!* Szerk. HUBAY JENŐ. Budapest, 1936, 93. l.

8 Lásd: HENSZLMANN IMRE: *A Pestvárosi Vigadó*. (Redout-épület) – In: *Magyarország képekben. Honismereti Album, II. rész*. Szerk. Nagy Miklós, Budapest, 1868, 102. l. „A terem 60 lábnyi szélesség és 100 lábnyi hossz mellett 64 lábnyi, valóban mesés magassággal bír. [...] a munkások [...] „Kathedrale”-nak, székesegyháznak nevezték.”

9 LEGÁNY DEZSŐ: *Liszt Ferenc Magyarországon*. Budapest, 1976, 177. l.

10 LEGÁNY DEZSŐ, i.m. 181–182. l.

11 A Szmazsenka Nándorra vonatkozó adatokért külön köszönettel tartozom DR. BACSÓ NÁNDORNAK, a Puskás Tivadar ötletét kidolgozó és megvalósító feltaláló dédunokájának.

A Nemzeti Színházban mikrofonnal felvett hangot drótpárral juttatják el egy telefonközpontba, s a hangfelvételt onnan osztják szét a Vigadó bálján kihelyezett telefonfülkékbe. Az új találmány képes volt arra, hogy a világon elsőként egyenes adásban közvetítse Perotti (Hunyadi László), Maleczkyné (Gara Mária) és a többi szereplő nemzeti színházi opera-produkcióját. A „Dalműtelefon”-nak elnevezett újdonság 1893. február 15-én hamarosan műsorszerűen szólal majd meg, s ez lesz a *telefonhírmondó* 1945-ig működő „Beszélő Újság”-jának őse.

1881 Bartók, 1882 Kodály születésének éve... 1886-ban elhunyt Liszt Ferenc, 1893-ban Erkel Ferenc. A millenniumi ünnepekre készülő Magyarország már a Vigadó mellett is egy új, nagyobb és jobb akusztikájú koncertpalotáról álmodik.¹² Egyelőre azonban az 1907-ben elkészülő harmadik Zeneakadémia épület – homlokzatán az abbéruhás, Szent Erzsébet kottáját kezében tartó Liszt Ferenc szobrával – és az 1911-ben megnyílt Népopera átadásáig, még sokáig és azon túl is a Vigadó termeire koncentrálódik a budapesti hangversenyélet. A hangversenyzők ugyan panaszkodnak a magas terembérek miatt, a látogatók a magas helyarákat róják fel, de ez nem változtat azon a tényen, hogy Bartók és Kodály nemzedéke a Pesti Vigadó lehetőségeit, nagypolgári belvárosi közönségét veszi elsőként számba, amikor nagyszabású műveket komponál.

A Vigadó homlokzatán elhelyezett koronás fők, az Árpád-házi királyoktól József nádorig, a fölépcsőház magyar népmesei légkört felidéző Lotz Károly és Than Mór freskói, valóságos nemzeti panteont vonultatnak fel. A panteonból azonban sokan hiányoznak.

Az 1900-as évek elejének forrongó, Habsburg-ellenes hangulatában, az ismét előkerülő magyar viseletek korában, az ifjú Bartók Béla ebbe az épületbe, mintegy hiányzó alakként komponálja meg első nagyszabású művét, Kossuthról szóló szimfóniáját, mely Liszt programszimfóniái nyomán a magyar hőst Kossuth alakjában, az ő tragikus sorsában vélte megragadhatónak. Az 1904. január 13-án bemutatott nagyzenekari művet a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara adta elő, Kerner István vezényletével. Az elragadtatott sajtókritikák közül a János Vitéz szerzője, Kacsóh Pongrác fogalmazta meg legvilágosabban, hol is Bartók Béla és Kossuth szimfóniája helye a magyar kultúrtörténetben. „A Kossuth-szimfónia a magyar zeneművészet történelmének legnagyobb kulturjegye a Bánk bán előadása óta.” – írta a Zenevilágban.¹³

1923-ban ismét évfordulóra készül Budapest. A Főváros vezetői az ország három legjelentősebb zeneszerzőjét kérik fel a Főváros egyesítésének 50. évfordulójára előadható ünnepi zenemű komponálására. Ezúttal *Dohnányi Ernő*, *Kodály Zoltán* és *Bartók Béla* a megszólított, akik számára óriási kihívást jelent a feladat Liszt 1873-as egykori zenetörté-

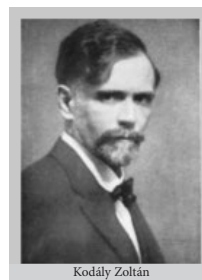
neti szerepének árnyékában. Sokak számára meglepetés lehetett ez a felkérés. Hiszen mindhárman ott voltak a Tanácsköztársaság zenei direktóriumában, mindhárman félreállított, megbélyegzett művészek lehettek volna. De a művészetirányítás fő helyein olyan kiváló hivatalnokok ültek, akik felmérték, hogy a súlyosan legyöngült, erkölcsileg megalázott, Trianon utáni Magyarországon nem lehet helye a pártpolitikai megfontolásoknak. A Vigadóban bemutatott, 1923. november 19-én megrendezett filharmóniai társasági koncerten, a kormányzó jelenlétében és Dohnányi vezényletével, saját alkalmi Ünnepi nyitánya mellett két remekmű, Bartók Táncszvitje és Kodály Psalmus hungaricus-a tette örökre emlékeztetessé a Vigadó e jeles napját (lásd: műsorlap).¹⁴

Dohnányi Ernő

Bartók Béla

Kodály Zoltán

Befejezésként engedjék meg, hogy egy rövid hangképet villantsunk fel a Pesti Vigadó 20. század végi hangversenyéletéből. A II. világháború utáni romjaiból csak 1980-ra rekonstruált, 2004-ig üzemelő művészeti ház – 2014-es újbóli feltámadása előtt – egy negyedszázadra ismét bérleti hangversenyek, kiállítások, operett gálák, kortárszenei fesztiválok kedvelt helyszíne lett.

1997. október 22-én, Liszt születésnapján és október 23. előestéjén Balassa Sándor zeneszerző akadémikus szerzői estjét hallhattuk. A Pesti Vigadó rangos zenei múltja, a zenei nemzeti panteon továbbépítésének gondolatával – egyfajta az épülethez illeszkedő organikus zeneszerzői program mentén – kerültek ez alkalommal egymás mellé a Balassa-oeuvre nagyszabású művei, a 301-es parcella, a *Négy arckép* (Kőrösi Csoma Sándor, Sinka István, Szervánszky Endre, Szabó Dezső), a *Csaba királyfi* és *A Nap fia* című nagyzenekari művek.

Szőnyiné Szerző Katalin

(Az előadást a helyszínen zenei részletek illusztrálták)

Az előadás elhangzott a Pesti Vigadóban, 2015. február 12-én, a Főváros képviselőivel tartott Konferencián. Ünnepi beszédet mondott Tarlós István Főpolgármester Úr és Balog Zoltán Miniszter Úr.

¹² Lásd: ID. ÁBRÁNYI KORNÉL: „Állandó zeneművészeti csarnok”. In: A magyar zene a 19-ik században. Budapest, 1900, 528-533. l.

¹³ Zenevilág, 1904. I. 19. Idézi DEMÉNY JÁNOS, Zenetudományi Tanulmányok II, 412. l.

¹⁴ BÓNIS FERENC: A Budapesti Filharmóniai Társaság százötven esztendeje, 1853–2003. Budapest, Balassi Kiadó, 2005, 87. l.

Mosonyi Mihályra emlékeztek

Születésének bicentenáriumán Sátoraljaújhelyben

„A magyar zenének művészi értelemben vett kifejlesztése által
(a német, olasz, s francia zeneirány s iskola mellett)
teremtjük meg a 4-ik világhírű írmódort is: a magyart.”

(Mosonyi Mihály)

Az elmúlt évi igen sikeres Lavotta Emlékév után a sátoraljaújhelyi Lavotta János Művészeti Iskola, a Lavotta János Kamarazenekar Alapítvány a Mosonyi200 országos megemlékezés programját jubileumi hangversenyyel, valamint zenetudományi konferenciával gazdagította. Ismert, hogy az idén 25 éves fennállását ünneplő Lavotta János Kamarazenekar mennyire elkötelezett a 19. század magyar romantikus zenéje, a verbunkos muzsika iránt. Magyar Verbunkos Zene CD-sorozatukban a névadó, a Tállyán nyugvó verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, az első színházi karmester, házi-tanító Lavotta János verbunkosai mellett helyet kaptak a kor ismert szerzői is, mint Bihari János, Csermák Antal, Rózsavölgyi

Márk, Kossovits József, Allaga Géza, Doppler Ferenc, valamint Farkas Ferenc öt tételes Lavotta-szvitje. Amint azt az olvasó látni fogja, Mosonyi Mihály szerzősége külön fejezet a nyolc darabból álló CD-sorozatban.

A Mosonyi-konferencia sem minden előzmény nélküli, hiszen a Lavotta János Művészeti Iskola, az alapítvány 1990 óta, Lavotta és a magyar zenei romantika kora címmel, elsősorban kerek évfordulók alkalmával rendszeresen egybe tereli a magyar zenetudomány jeles képviselőit. Előadóként köszönthettük már Legány Dezsőt, Papp Gézát, Barsi Ernőt, Réti Zoltánt, Domokos Máriát, Pethő Csillát, Erkel Tibort, s a konferenciák rendszeres vendége Bónis Ferenc Széchenyi-díjas zenetudós is.

Jubileumi hangverseny a Városháza dísztermében

A Mosonyi Mihály (Michael Brand) születésének 200. évfordulója alkalmából rendezett sátoraljaújhelyi megemlékezés a Lavotta János Kamarazenekar (alapító-művészeti vezető: Dombóvári János) ünnepi hangversenyével kezdődött. A műsor rendhagyó összeállításában a zeneszerző jubileuma, valamint a kamarazenekar negyedszázados ünnepe egyaránt meghatározó szempont volt. *Mosonyi e-moll zongoraversenyét* a sejtett zenekari változatával, a mű legavatottabb hazai tolmácsolója,

Kassai István

Karpyak Andrij és Dombóvári János Imre

Kassai István játszotta, a tőle megszokott hol lírai, hol pedig játékos könnyedséggel. A többi elhangzott művet nevezhetnénk akár Lavottablokknak is, amelyben csupán *Doppler Ferenc* két fuvolára írt *Magyar concertino* című művének, ezúttal vonószekari kíséretes előadása szerepelt mintegy kakukk tojásként. Ha szerzőségében nem is, zenei stílusában azonban a magyar verbunkos zene jellegzetességeinek mintegy példatárát hallhattuk két virtuóz művész, *Karpyak Andrij*, a Doppler-testvérek szülővárosának, a leMBERGI Zeneakadémia fuvolatanszéke professzorának, valamint a belgiumi Leuven-ben művészdiplomát szerzett *Dombóvári János Imre* előadásában.

Lavotta F-dúr verbunkosára érdemes úgy tekintenünk, mint a magyar vonós kamarazene kezdeteinek egyik darabjára, amely úgy formai (Da Capo) –, dallamvezetési (téma az első hegedű szólamában) –, mint a könnyen kiismerhető harmóniai kíséret szempontjából – a tánckarakter megőrzése mellett – végtelenül egyszerűsége törekszik. A jubileumi hangversenyen felcsendült énekelt verbunkos dallamok közül már a szerzőség megállapítása is összetett feladat, azonban közös vonásuk, hogy mindegyikhez köze van Lavottának... A dalok történelmi háttérét kutatva 1920-ig, Lavotta centenáriumi ünnepségéig kell visszanyúlnunk. Pár héttel vagyunk az országot csonkító diktátum érvénybe lépése után, amikor az Országos Területvédő Liga Vikár Béla elnökletével, valamint az Operaház művészeinek közreműködésével nagyszabású emlékünnepeket rendezett Tállyán. E jeles alkalomra *Z. Révész Anikó* zongoraművész (feltételezésünk szerint Zempléni Árpád költő felesége) Lavotta, Kossovits ismert darabjainak, valamint a költő verseinek felhasználásával több dalt is komponált, amelyeket zongorakísérettel látott el. Így keletkezett a Lavotta Szigetvár ostroma programzenéjének Ima tételére-, valamint Zempléni Árpád Lavotta hegedül – Kép Tokaj-Hegyaljáról című versének felhasználásával *Z. Révész Anikó* dala, az *Ima a hazáért*. Az est folyamán elhangzott másik dal, a *Lavotta szerelme* című kompozíció első részében Kossovits elhíresült (azonban egy téves közlés folytán Lavottának tulajdonított) dallamára a szerző Zempléni Árpád lírai sorait alkalmazta. A középső rész ismét a Szigetvár ostromából való, ezúttal a feszes, nyitó tételt, a Tanácskozás verbunkosát használta fel *Z. Révész*.

Az ABA – szerkezetű műben a visszatérő édes-bús Kossovits-dallam kerek egészé formálja Z. Révész Anikó szerzeményét, amely e sorok írója hangszerelésében a kamarazenekar, valamint *Polster Ildikó* előadásában hangzott el.

A kamarazenekar tagjai régóta vártak arra az alkalomra, hogy előadásukban elhangozzon *P. Sarasate* világhírű darabja, a *Zigeunerweisen*. A különös vágyakozás oka pedig Lavotta János Homoródi nótája, amely különböző letétekben, verziókban és másolatokban tizenegy 19. századi forrásban fordul elő. A szép ábránd feldolgozása, sajnos szerzői megjelenés nélkül (nem úgy Szentirmay Elemér, aki a *Csak egy kislány van a világon* kezdetű nótája miatt a neve feltüntetéséért sikerrel perelt), a Cigánymelódiák mintegy felét teszi ki. A mű a többnyire Japánban tartózkodó *Szomora Tibornak*, a legjobb hagyományt követő előadói stílusban megformált, fölényes hegedűjátékával hatalmas sikert aratott.

Kerek Gábor
és Derecskei András

Az ünnepi hangverseny igazi csattanóját egy ősbemutató jelentette, amely kortárs mű zenei mondanivalójával szinte észrevétlenül vezette át a hallgatót a verbunkos korából a 21. század hangzásvilágába. A jubiláló Lavotta János Kamarazenekar ez alkalomból egy zenemű írására kérte fel Kerek Gábor Közledőt. Már a próbák alkalmával is nagy tetszést kiváltó I. Népdalszvit, a szerző 276. opusa négy jól megkülönböztethető, karakteres tételből áll: Madárka, madárka – Kanásztánc – Szivárvány havasán – Finale. Kerek Gábor kitűnő hangszerelő, a vonósoktól az egy-egy fa- és rézfúvós, valamint ütőhangszeren át a zongoráig a művészeti iskola valamennyi hangszeres tanárának adott feladatot. A szerzőt, aki fagotton maga is közreműködője volt az ősbemutatonak, a szép számú hallgatóság – amely ennyi kiváló művészt egy sátorlajújhelyi hangversenyen még nemigen láthatott-hallhatott – forró ünneplésben részesítette. *Derecskei Andrásnak*, az est fiatal, de annál ambiciózusabb karmesterének nem kis erőfeszítésébe telt összefogni a koncert műsoránál is heterogénebb, nem hivatásos, de az örömmelészésre mindig kész együttest. Erénye, hogy ennek az emberileg, szakmailag egyaránt összetett, olykor kényes feladatnak Derecskei András kiválóan megfelelt, s akit a zenekar közössége szívébe zárt. A hangversenyről CD-felvétel készült, a Magyar Verbunkos Zene CD-sorozat 9. darabja várhatóan a Magyar Kultúra Napja idején jelenik majd meg.

A kamarazenekar alapítványa a Mosonyi Emlékév alkalmából a sorozat 8. darabjaként egy CD-ével rukkolt elő. Ugyanis nincs még egy komponistája a magyar zenetörténetnek, aki oly maradandó emléket állított

volna Kazinczy Ferencnek, mint Mosonyi Mihály. A magyar irodalmi élet 1859-ben Kazinczy Ferenc születése centenáriumának megünneplésére készült. A magyarrá lett Mosonyira az évforduló különös hatással volt: a nyelvújító-író tiszteletére megírja *Hódolat Kazinczy Ferenc szellemének* című zongoraművét, melynek kottalapján nevét Mosonyi Mihályként először tünteti fel, majd röviddel ezután pedig elkészíti ennek zenekari változatát is. Noha a zongoramű szerkezetén Mosonyi nem változtatott, a darab hangszerelésével zenetörténetet írt azzal, hogy a *Hódolat* az első szimfonikus mű, melyben a *címbalom* is szerepet kap. S hogy Mosonyi főhajtása teljes legyen, 1860-ig elkészül az első nagy formátumú magyar kantáta komponálásával, melynek szövegéül Kazinczy *Tisztulás ünnepe az Ungnál 886-ik esztendőben* című versét választotta.

A Lavotta János Kamarazenekar valószínűleg egyedülállóként rendelkezik – ami nem válik a hazai hanglemezkiadás dicsőségére – a fenti művek CD-felvételével, s amelynek millenniumi megjelenését Bónis Ferenc recenziójában „világpremierként” üdvözölte. A negyedik Mosonyi-művet, az e-moll zongoraversenyt Kassai Istvánnal, az Erkel Ferenc Társaság gyulai hangversenye alkalmával rögzítette az együttes. A kamarazenekar ezzel a koronggal tiszteleg az anyanyelv és a magyar zene újítóinak, Kazinczy Ferenc és Mosonyi Mihály emléke előtt.

Zenetudományi konferencia Széphalmon

A Magyar Nyelv Múzeuma impozáns épülete, s minden igényt kielégítő konferenciaterme 2008-ban történt átadása óta a nemzeti romantika korával foglalkozó zenetörténészeknek, kutatóknak évről-évre találkozási helye. A szervezők a Mosonyi-konferenciának a *széphalmi mester* emléké-, valamint nyughelyénél, a magyar nyelv templománál keresve sem találhattak volna méltóbb helyszínt.

A konferencia jelentőségét, valamint a rendezők ügyszeretetét méltatva, a tudományos tanácskozást Dankó Dénes, Sátorlajújhely alpolgármestere nyitotta meg, aki köszöntője végén váratlan bejelentést tett. A Megyei Közgyűlés legmagasabb kulturális elismerését, Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Díját 2015-ben a 25 éve alakult Lavotta János Kamarazenekarnak ítélte oda.

A konferencia nyitó előadását *Muzsikusz-terem régió a magyar királyság észak-nyugati határvidékén* címmel dr. Ittész Mihály tartotta. Előadásával olyan alapot teremtett, amely méltóképpen készítette fel a konferencia közönségét arra a történeti, társadalmi valamint kultúrkörnyezetre, amely nyilván meghatározó volt Michael Brand életének alakulásában.

Mosonyinak Kazinczy Ferenc irányába megnyilvánult hódolatáról már tettünk említést. *Dr. Bónis Ferenc* előadását, melynek témája *Mosonyi és Kazinczy*, zempléni hallgatósága ezért is várta megkülönböztetett érdeklődéssel. Az egyetlen Mosonyi-monográfia szerzője által feltárt két újító szellemi kapcsolatát bemutató előadás a Széchenyi-díjas zenetudós egészségi állapotában bekövetkezett átmeneti zavar miatt elmaradt. A konferencia előadói jókívánságaikat küldték az azóta már megerősödött, fáradhatatlan Bónis Ferenc számára.

A Hollandiában élő karmester-nagybögőművész *Scholz Péter* Liszt-kutató, az ottani Liszt Ferenc Társaság elnöke, aki ugyanakkor elévülhetetlen érdemeket szerzett a Mosonyi kutatásban is. Többek között neki köszönhetően ismerhette meg a zenei világ Mosonyi három miséjét, de kandidátusi dolgozata is Mosonyi munkásságáról készült. Liszt születésének bicentenáriuma alkalmából 2011-ben már rendezett egy vándorkiállítást a zeneszerző Hollandiában fellelhető ereklyéiből, most ugyanezt teszi a Mosonyi Emlékév kapcsán. *Szemelvények Mosonyi Mihály életéről képekben* címmel a kiállítás történetét beszélte el hallgatóinak. *Sziklavári Károly* az emlékév szervező bizottságának tagjaként is sokat tesz azért, hogy Bónis Ferenc szavaival élve: Mosonyi Mihály életművének örökös helye legyen kultúránk zengő panteonjában. Előadásában

Dr. Tusnády László

ban a delelőjére ért magyar romantikus zene meghatározó alkotómesteréről, mint *örök újjítóról* hallgathattunk. A Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai karának professzor emeritusa, *Dr. Tusnády László* mondanivalója elé *Fehérné Sulyok Éva* moderátorként a következő kérdést tette fel: lehet-e kétségbe vonni valakinek a hazaszereztétét, aki Brand-ként születik és Mosonyiként hal meg...? Az irodalomtörténész-költő professzor Mosonyi Mihály hazaszeretetről, valamint a megtisztulás kérdéséről ugyanazzal a komplexitással beszélt szabadon, melyben a zene-irodalom-történelem egysége csakúgy jelen volt, mint ahogyan azt tanítványai tapasztalhatták óráin sok éven át.

Igazi kuriózum volt a konferencián *Dr. Tátrai Zsuzsanna* jelenléte, hiszen személyében a sátoraljaújhelyi-széphalmi rendezvények történetében először hallgathattunk néprajztudóst. Előadásával szinte fizikailag is közelebb kerülhettünk a Zempléntől egyébként sok szempontból távolinak tűnő Burgenland földjéhez, az ottani jeles napok, ünnepi szokások, vagy éppen az emberi élet fordulóihoz (születés, halál, esküvő stb.) kapcsolódó népszokások jó hangulatú bemutatásával, melyet „*Adalékok*

Dr. Tátrai Zsuzsanna

Mosonyi szülőföldjének néphagyományaihoz” címmel tartott. „Tiszteljük emléket azáltal, hogy igyekezzünk gyümölcsözővé tenni példáját és útmutatásait” – írja Liszt Ferenc Ábrányi Kornélnek Mosonyi Mihály halálakor. A közvetlen utókor, a századforduló (amely Kodály szerint zeneileg egy három részre szakadt országot jelent) azonban jórészt más irányba haladt. A hangversenyélet viszont jó szolgálatot tett azoknak a remekműveknek, melyeket olyan páratlan tehetségű előadó-zeneszerző mutatott be, mint Hubay Jenő, aki mindvégig klasszikus értékek mentén, a hagyomány megőrzését tekintette művészi feladatának. Rajta keresztül kaphattunk ízelítőt *Gombos László*, *Mosonyi Mihály öröksége a századforduló magyar zenei életében* címmel megtartott előadásában.

Az ebédet a konferencia előadói és hallgatói egyaránt a Kazinczy-kert őshonos fái árnyékában, valamint a „Széphalmi irodalmi herbárium” című tárlat növényeivel körül véve, a szokásos múzeumi tárgyak helyett az élő természetben költötték el.

A délután első előadójaként a hegedűtanár *Rakos Miklós*, zenetörténeti kutató ezen a konferencián is elemző előadásra vállalkozott. Ezúttal egy „egzotikus” *Mosonyi-dallam* nyomába eredve ismertette meg a hallgatóságot kutatása eredményével. *Kassai István* 1987 óta szinte csak magyar zenével foglalkozik, ezen belül is szakterülete a 19. század, valamint a századforduló muzsikája. Mosonyi műveinek kottakiadásán 1995-től dolgozik, melynek következményeképp a zeneszerző összes zongoraművét hat CD-n jelentette meg. Ezen a konferencián *Mosonyi és Liszt* címmel jelentkezett előadásra, melyben a hallgatóság nagy öröme ismét hangszerhez ült. Elhangzott többek között Liszt Mosonyi gyászmenete című műve, melyben magyar zenésztársa, barátja emlékét örökítette meg.

Dr. Csáky Imre címertörténész előadásának témája: *Liptó vármegye és a Liptóban honos nemes Lavotta János címere*, a nemzeti romantika korának Mosonyi Mihályhoz ugyan szorosan nem tartozó történelmi adaléka, azonban Sátoraljaújhely, valamint Tállya Lavotta-kultuszának megteremtői számára nem lényegtelen az, ami az előadásban elhangzott. Már csak azért sem, mert léteznek olyan források, amelyek nagyvonalúan bánnak egyes zeneszerzők származásával. Ezek között elő-előfordul Lavotta János is, akit pontatlanul sorolnak a cigány származású verbunkos-szerzők, hegedűvirtuózok közé. Az 1286-ban IV. (Kun) László királytól nemességet nyerő Lavotta-familia ún. Zólyomi-ág tagjai között találjuk Lavotta Kéry János pusztafödemesi birtokos-nemest, a jogi tanulmányokat is folytatott verbunkos-szerző apját. Csáky Imre a nemesi összeírás Lavotta-családra

Dombóvári János és Dr. Csáky Imre

Karpyak Andrij

vonatkozó dokumentumának másolatát, figyelmes gesztusként, előadása végén átnyújtotta Dombóvári Jánosnak. *Karpyak Andrij* fuvolaművészete mellett vonzást érzett a lemergi születésű Doppler Ferenc és Károly életének, munkásságának kutatására is. *Új adatok a Doppler-testvérek életrajzában* címmel megtartott előadásában – amelyet a kamarazenekartól kölcsön vett korabeli öltönyben, vallomása szerint Dopplerék „bőrben” érezve magát – korabeli újságcikkekből idézve, alig titkolt rokonszenvvel beszélt a művész-testvér lemergi kötődéséről, előadóművészi, valamint zeneszerzői tevékenységéről. Érdekességként említette azt az egyedi tükröződést, szimmetriát, amit – Károly balkezes lévén – a művészek színpadi látványa keltett, s amely élvezetes, pontos, virtuóz játékok mellett népszerűségüket tovább emelte.

Lavotta János Művészeti Iskola
növendékei és tanárai

A konferencia záró előadását *Mosonyi és az első magyar kantáta utóélete* címmel a vendéglátó Dombóvári János tartotta, aki a *Tisztulás ünnepe az Ungnál* énekszólókra (szoprán, tenor és basszus), kórusra és zenekarra írt kantáta méltatlan sorsát taglalta. A számok mindennél beszédesebbek, a megkomponálása óta eltelt mintegy 156 év alatt Mosonyi – mind mondanivalójában, mind pedig zenei megoldásában nagy formátumú – műve nyilvánosan mindössze öt alkalommal hangzott el. Ebből egy 2000-ben, a lemezfelvételt megelőző Mosonyi-esten Szentendrén, a Molnár Pál által vezényelt Lavotta János Szimfonikus Zenekar, a SzenáTorok Kórusa, valamint R.Papp Mária (szoprán), Bőjte Sándor (tenor) és Ürmössy Imre (basszus) előadásában. A hangversenyszervezők, művészeti együttesek (kórusok, zenekarok) távolságtartása a kantátával szemben megmagyarázhatatlan. Példának hozta fel az európai hírű Zemplén Fesztivált, amely ha építene a helyi hagyományokra, akkor 2009-ben Kazinczy Ferenc születésének 250. évfordulóján, vagy ebben az évben Mosonyi Mihály bicentenáriuma kiváló lehetőség lett volna a kantáta megszólaltatására. Mosonyi-Kazinczy oratórikus művének zempléni bemutatójára továbbra is még várni kell. Addig marad a Tisztulás mindmáig egyetlen CD-felvétele, amelyre az előadók jogos büszkeséggel tekinthetnek. Mindenki más azonban, akik tehetnének az első magyar kantáta érdekében, már kevésbé – fejezte be gondolatmenetét a konferencia utolsó előadója.

Elismerés és köszönet illeti a konferencia vendégeit hívó fanfárt – Lavotta kürt-duóit – játszó *Simon György* (kürt) és *Szabó Erik* (trombita) tanárokat, valamint a Lavotta János Művészeti Iskola zongora szakos növendékeit, akik *Dr. Petricska Miklósné* és *Ivanyenkó Mária* felkészítésével az előadások között verbunkos darabokat szólaltattak meg.

Scholz Péter, Fehérné Sulyok Éva, Dr. Ittész Mihály, Dombóvári János

Záróakkordként a résztvevők Kazinczy Ferenc sírjához zárandokoltak, ahol elhelyezték az emlékezés koszorúját, majd pedig a Szózat elénekelésével búcsúztak a helyszíntől, Széphalomtól, Zempléntől.

Dombóvári János

Lajtha László

Szoboravatás a zeneszerző, népzene kutató emlékére

Budapesten a Károlyi-kertben

Közös összefogás eredményeként 2015. június 30-án került sor az ünnepélyes szoboravatásra. A Hagyományok Háza, a Magyar Művészeti Akadémia, a Fővárosi Önkormányzat és Belváros-Lipótváros Önkormányzata támogatásával valósulhatott meg dr. Lajtha Ildikó jogörökös kezdeményezése. Ő sajnálatos módon ezt már nem érthette meg, két évvel ezelőtt bekövetkezett halála miatt.

Lajtha László 1892. június 30-án született, így a születésnapjára kapcsán avatták fel *Gálhidy Péter* szobrászművész alkotását. *dr. Hoppál Péter*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára, *Dubrovay László* zeneszerző, a MMA elnökségi tagja és *Szentgyörgyvölgyi Péter*, Belváros-Lipótváros polgármestere mondott beszédet.

Jelen volt a zeneszerző, neves agykutató fia *Dr. Lajtha Ábel*, aki 1948 óta él Amerikában.

A szoboravatást követően a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében Lajtha László műveiből tartottak hangversenyt, bevezetesként *dr. Lajtha Ábel* beszélt édesapjáról. A műsor során elhangzott a fuvólára és zongorára írt Koncert szonáta, *Réti Balázs* az MMA ösztöndíjasa, és *Kanyó Dávid* előadásában. Majd a Weiner-Szász Kamaraszimfonikusok, hangversenymester: *Somogyi Péter*, és az MMA ösztöndíjasa előadásában Lajtha I. szinfonietta op.64.(1958).

A rendezvény háziasszonya, a Lajtha-kutató *dr. Solymosi Tari Emőke* volt, aki ifjú zenetudós hallgatóként – ma már a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zenetörténet tanára – kezdte kutató munkáját. Ennek eredményeként – számos tanulmány mellett – több könyve jelent meg. Ezek közül a „Két világ közt – Beszélgetések Lajtha Lászlóról” című munkájából ismerhető meg legjobban Lajtha László élete és munkássága.

Bartók, Kodály és Dohnányi mellett a XX. század első felének egyik legjelesebb, egyéni hangú magyar zeneszerzője volt Lajtha László. Kárnagy, népzene kutató, elhivatott pedagógus (három évtizeden át volt a Nemzeti Zenede tanára, igazgatója) a Magyar Rádió zenei igazgatója, és még hosszan lehetne sorolni zenei tevékenységét, több rangos nemzetközi szakmai szervezetben betöltött meghatározó pozícióit, kultúr-diplomata, és igazi polihisztor volt a hajlíthatatlan jellemű igaz ember.

1947-ban felkérést kapott T.S. Eliot „Gyilkosság a katedrálisban” című drámájából forgatott film zenéjének az elkészítésére. Egy évet töltött Londonban, a családjával. A szerződés lejártá után fölmerült benne a „menni vagy maradni” kérdése, de tudatosan választotta a hazajövetelt, és az ezzel járó nehézségeket. Két fia *László* és *Ábel* kinn maradt Angliában, tudományos munkáikat folytatva, ő 1948-ban hazatért feleségével. Arra nem számított, hogy ezt követően 14 évig (1962-ig) nem kap útlevelet. Minden addigi állását elvesztette, műveit nem játszották. 1951-ben Népzene-kutató munkásságáért Kossuth-díjban részesítették (amit rászorultaknak osztott el). Ugyancsak ez évben Asztalos Sándor és dr. Újfalussy József segítségével megalakulhatott Lajtha népzene gyűjtő csoportja, így fizetést kapott, miközben független maradt bármely intézménytől. A csoport utazó tagjai *Erdélyi Zsuzsanna* és *Tóth Margit* voltak

FOTÓ: KÖRZS KISS TAMÁS

További sok tervet szövögetve – váratlanul – 1963 februárjában szívinfarktus vetett véget életének. Személye és művészete évtizedekig méltatlanul háttérbe szorult. Egy egész generáció nem ismerhette meg munkásságát, műveit.

Hűséges felesége, *dr. Lajtha Lászlóné Hollós Róza* idős korában még rendezte férje hagyatékát, 1990-ben bekövetkezett halálát követően a zeneszerző unokahúga *dr. Lajtha Ildikó* folytatta ezt a komoly feladatot. Otthonuk mindvégig a Belvárosban volt, Váci utca 79. A ház ma is megtekinthető rajta, a „Lajtha Ház” felirat, és egy díszes emléktábla hirdeti az utókornak, hogy itt élt a művész. Így nagyon stílusos, hogy az első megvalósult Lajtha szobor is a belváros szép parkjában kapott helyet.

A hagyaték 2001-ben került a *Hagyományok Házába*. Azóta több hangverseny, rendezvény és kiállítás került ott bemutatásra.

A szoboravatást megelőzően a 2015-ös esztendő több Lajtha megemlékezéséről adhatunk rövid tájékoztatást.

Február 16-án kiállítás nyílt a „Nagy Mogul” – *Lajtha László az I. világháborúban* címmel. 18 tabló és kb. 60 fotó, levélrészlet, igazolás, kotta és egyéb dokumentumok, valamint két tárlóban néhány személyes tárgy mutatta be az ifjú Lajtha László négy éven át a háborúban töltött életét. A kiállítást *Solymosi Tari Emőke* rendezte.

Február 13-án elhunyt *dr. Erdélyi Zsuzsanna* Kossuth-díjas néprajztudós, a Nemzet Művésze. 1953-tól egy évtizeden át volt a Lajtha László népzene kutató csoport utazótagja, akit Lajtha játékos kifejezéssel Textológának, míg társát *Tóth Margitot* Muzikológának nevezett.

A közös munka során *Erdélyi Zsuzsanna* rendszeres naplót írt, később

Solymosi Tari Emőke, *Erdélyi Zsuzsanna*, *Kelemen László* a H.H. igazgatója

könyv formájába foglalta, ami 2010-ben jelent meg a Hagyományok Háza kiadásában: *A „kockás füzet” – Úttalan utakon Lajtha Lászlóval* címmel, melyben részletes visszaemlékezés olvasható a gyűjtőutakról, hiteles tájékoztatást nyújtva az utókornak.

Május 8-án, a Pesti Vigadó Makovecz-termében tartotta székfoglaló előadását a MMA Művészetelméleti Tagozatának levelező tagja és tagozatvezetője *Solymosi Tari Emőke*. „Én az embert éneklek” Az „új humanista” Lajtha László. Laudátor *Hollós Máté* zeneszerző volt. Az előadáson részt vett dr. Lajtha Ábel, valamint zeneszerző jogörökösei: Gyurkó Csilla és Gyurkó Tünde.

Június 20-án, a Múzeumok éjszakáján bemutatták – a Zenetudományi Intézet Zenetörténeti Múzeum tematikus tárlatvezetése során – a Lajtha emlékszobát.

A Zenetudományi Intézetben 2013. február 13-án avatták fel az akkor 50 éve elhunyt Lajtha László emlékére rendezett kiállítást és Lajtha-Emlékszobát. Ekkor a hagyaték nagy része is a Zenetudományi Intézet gondozásába került, ahol továbbra is a kutatók rendelkezésére áll, hogy újabb részleteket tárjanak fel a zeneszerző és népzenekutató munkásságából.

Márkusné Natter-Nád Klára

MOZAIKOK

Aggodalmak a Kodály ügyben

75-ik születésnapján köszönthetjük Bartalus Ilonát!

Békés-Tarhoson kezdett zenei tanulmányai egész életre szóló élményt jelentettek. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, Középiskolai Énektanár és Karvezető szakon szerzett diplomáját követően, a felejtethetlen „Lórántffy” Ének-zenei iskolában kezdett tanítani – ennek utódja a Marczibányi téri Kodály Zoltán Iskola. – Innen szárnyalt messze tájakra, leggyakrabban, hosszabb időre Kanadába, de az USA, Ausztrália, Japán és az Európai országok is szívesen látott vendégtanára, kórusok karnagya volt. Mindenkor elhivatottan és meggyőzően hirdette Kodály zenei nevelési elveit, sokakat meggyőzve ennek jótékony hatásáról, bizonyítva a gyermekek zenei, szellemi, lelki fejlődésének szép eredményeivel.

A TV műsorszerkesztőjeként, tapasztalatait, gazdag ötleteivel színesítve hosszú éveken keresztül kamatoztatta mintegy félszáz zenei tárgyú filmje és televíziós műsorai során. Gyakran fogalmazta meg gondolatait a „jobbítás” szándékával, mint ezúttal is.

Közreadjuk a 2013-ban megfogalmazott gondolatsort, amit ez év nyarán Békés-Tarhoson rendezett találkozón személyesen felolvasott.

További aktív, jó egészségben töltendő életet kívánunk, sok szeretettel!

M. N-N K.

*

1. LEGYEN A ZENE MINDENKIÉ! Igen. Legyen! De melyik zene? Az arányok nem jók, ezt illeti kritikával több ezer zenetanár. Tengernyi kérdése és javaslata van ennek a csodálatos, embernevelő, világot szépítő kultúracsapatnak: **a magyar zenetanároknak.**

2. NÉHÁNY ÉGETŐ KÉRDÉS: Bye Alex vagy (és) Kocsis Zoltán? Ismeretlen gyenge zeneszerző vagy (és) Schubert? Minden nap torna-óra vagy a fele zene-óra? Léleknevelés vagy (és) testnevelés? Legyen a foci mindenkié vagy (és) legyen a zene mindenkié? Miért késlekedünk még mindig a Kodály rendszer beillesztésével a világörökségek méltó gyűjteményébe? Ha a Matyó himzés megérdemli, akkor a Kodály hagyaték is. Miért szüntettük meg a 20. század legzsenszialisabb iskoláját az ÉNEK-ZENEI ÁLTALÁNOS ISKOLÁT?

Britten, Menuhin, Sosztákovics ámulva csodálta. Az általános tanulmányi eredmények nagyon magasak voltak, a zenetanulás következtében.

3. MIÉRT LEGYEN A ZENE MINDENKIÉ? Mert a zene az élet lelke, a költészet és matematika ötvöze, a rendezett hangok szépsége és szent harmat, mely életnedvet permetez szürke szikkadt hétköznapiainkba.

4. ÉS MÉG MIÉRT LEGYEN? Mert a klasszikus zene segít emberlétünk harmóniájának megteremtésében, mivel a zene a LENTBŐL FENTRE EMELI még a legracionálisabb elméket is. Humánusabbá tesz bennünket, segít, hogy becsüljük a rendet és a szépet, hogy legyünk alázatosabbak, szeretettel átitatottak, áradóak. Így kerülünk közelebb Istenhez. Mi zenetanárok hiszünk a zene mindenható erejében. (Én például, talán nem is tanár vagyok, hanem „a szív kertésze”).

5. AZ ÚJKOR MAGYARORSZÁGÁBAN az oktatáspolitikai teljesen elhanyagolja a szívós zenei nevelést, mert a KODÁLYI ARANYKORT egy vészhelyzet váltotta fel: A KOMMERSZ AMERIKA-UTÁNZÁS KORA KÖSZÖNTÖTT RÁNK. Ez nagy baj!

6. AZÉRT NAGYON ROSSZ ÖTLET AZ AMERIKA-UTÁNZÁS, mert az USA-i és KANADAI nevelési rendszer már a 20. század 80-as éveiben teljesen csődbe jutott. (Bartalus Ilona évekig tanított Kanadában /Kerényi Sándor/)

„.....a tudás utáni vágy megszűnt és felváltotta a szorgalmas tanulástól való mély irtózás és a harmadosztályú értékek iránti lelkesedés” (A. D. Bloom) Vajon tényleg ezt akarjuk mi utánozni? Képtelenség! Teller Ede intését is megszívlelhetjük: „Ma azt tartják haladásnak, hogy minél több ember éljen jól. A demokrácia oda fejlődött, hogy csak az a szellemi termék számít értékesnek, amelyet még a legbutább ember is megért. Én ezt a legbutább embert szívesen etetném, de azt semmiképpen sem szeretném, hogy a szellemi haladást hozzá igazítsák”.

7. MÁR EGY ÉVTIZEDE IS (2003) írtam egy-egy levelet Mádl Ferencnek, Orbán Viktornak, Magyar Bálintnak, egy-egy jajkiáltást. Két javaslattal éltem:

1. Alakítsunk egy KODÁLY reneszánsz bizottságot, mely visszaállítja a ledöntött értékeket.

2. Kerüljön fel a Kodály koncepció a VILÁGÖRÖKSÉG hivatalos listájára. S hogy mi történt 2003 óta ez ügyben? Semmi! Lelkes fogyasztók, mohón gazdagodók, technikai akrobaták lettünk mára, de mégis félemberek maradtunk. Hiányzik belőlünk az emelkedett belső töltés.

8. ÉS!

A kapitalizmus megérkezése mellett még egy történelmi változás is ránk köszöntött: egy új típusú magyar, az „EUROMAGYAR” van születőben. Ezért, ha most nem vesszük elő az európai-magyar józan eszünket, akkor éppen most veszünk el a nagy gyűjtőmedencében. Kodály éppen ezt akarta megakadályozni. Segíteni akart ennek a nagyon tehetséges népnek, hogy el ne vesszen. Ez volt az ő népboldogító, gyönyörű gesztusa.

9. ELFORDULNI ÉS CSERBEN HAGYNI A KODÁLY KINCSET, körülbelül akkora véték, mint a Nemzeti Színház lebontása volt, vagy a Lánchíd lebontása lenne. Igaza van Szegő Andrásnak, aki úgy nyilatkozott az újságban: „a magyar kultúra legádázabb árulása, hogy a Kodály módszer elsilányult”.

10. VAN MIRE BÜSZKÉNEK LENNÜNK! Legyünk is, hisz’ a világbéli megbecsültségünk is csak saját örökségünk öntudatos felmutatásával növelhető.

„Légy valaki, ha valakinek akarsz látszani.....” tartja a mondás.

Ám menjünk Európába, tartozunk Európához, ha ilyen erős mehetünkünk van, ám menjünk oda, ahol már régen ott vagyunk – de ne önmagunk nélkül. Vigyük a kincseket! Például nyissunk Kodály Iskolákat Brüsszelben, Rómában, Berlinben.

Bartalus Ilona

Bartók–Pásztory díj átadás

2015. mácius 25-én, a Zeneakadémián

Az idei kitüntetettek: **Selmeczi György** zeneszerző, akit az őt laudáló **Fekete Gyula** az általa ismert legsokoldalúbb zeneszerzőnek nevezett.

A szakma rangos másik kitüntetettjei,

**A Nemzeti Énekkar és
Antal Mátyás Liszt díjas karnagy**

Erdei Péter Laudációja

Ritka szép alkalom a mai, amikor egy olyan együttest és karnagyát ünnepelhetjük, akiknek munkálkodását 2015-ben három évforduló fonja egybe:

1. Idén szeptemberben lesz 30 éve, hogy létrejött az Állami Énekkar, a mai Nemzeti Énekkar elődje, Pásztói Miklós – a Magyar Állami Népi Együttes egykori karigazgatója – irányításával.
2. 25 éve vezeti az együttest Antal Mátyás Liszt díjas karnagy, és nem utolsósorban:
3. Antal Mátyás idén tölti be 70. életévét.

Mindenek előtt elgondolkodva állok meg ennél a szónál: NEMZETI. Mit jelent ma ez a szó? Haladni akarván a korról, megnézem az internetet, olvasom: Nemzeti Dal, Nemzeti Színház, Nemzeti Filharmónikus Zenekar, Nemzeti Énekkar, Nemzeti Dohánybolt. Puff!

Na, köszönöm, akkor inkább magam kútfejéből!

Az a szó, hogy NEMZETI a magamfajta ember számára egy magatartást jelent, a legfontosabbat mindabból, ami történelmi távlatban magyar. Ugyanakkor megjeleníti az országos példamutatás felelősségét, a fáklyavívó szerepet, ahová fel lehet nézni, ahonnan tanulni lehet és érdemes, megjelenít valamit, ami hazai és nemzetközi mércével a legkiválóbbak közé tartozik, s akinek működése átöleli az országot, vagy még azon túli területeket is. Voltaképpen ilyen művészegyüttes a mi Nemzeti Énekkarunk is, mely létrejötté óta egyre magasabb szakmai eredményes-

séggel szolgálja az ország zenei életét, egyaránt felölelve a klasszikus oratórium és a cappella irodalmat valamint a kortárs zeneszerzés legjelentősebb alkotásait.

A Nemzeti Énekkar repertoárja elképesztően gazdag. Megtalálható benne sok magyar oratórium, mint pl. Balassa Sándor, Durkó Zsolt, Jeney Zoltán, Orbán György, Petrovics Emil, Soproni József, Szokolay Sándor, Vajda János műveinek első megszólaltatása.

Számos magyarországi bemutatót is énekeltek, mint pl. Schönberg: Mózes és Áron, Ligeti: Requiem, Penderecki: VIII szimfónia, Kurtág: A csüggedés és keserűség dalai, vagy Górecki: Beatus vir.

A Nemzeti Énekkar repertoárjában kiemelkedő helyet foglalnak el Bartók Béla művei is, hiszen a Cantata Profana mellett a szerző valamennyi vegyes és férfikarra írott darabját elénekelték már.

Antal Mátyás 25 éve vezeti ezt a kitűnő együttest, és ez nagyon sokat elárul. Tudjuk jól, egy magas színvonalat elérni nem könnyű dolog, de hosszú éveken át megőrizni, netán tovább emelni azt, az az igazi Kunst! Ha körülnézünk Európa legjobb énekkezei között, akkor azt látjuk, hogy azok a művészek, akiknek működése egyéni nyomot hagyott a kórusművészet palettáján, legtöbbször hosszú évtizedeket töltöttek el egyazon együttes élén. Itt val pl. a svéd Eric Ericson, aki 40 évig állt az uppsalai Orphei Drängar élén, vagy Helmuth Rilling, aki hasonló hosszú időt töltött a Gächinger Kantorei élén. De említhetném Sir David Willcox-ot és a King's College kórusát, Erwin Ortner és az Arnold Schönberg kórust, vagy éppen Szabó Dénest és a Pro Musica Kórust.

A Nemzeti Énekkar karnagyának nincs könnyű dolga. Magam is tudom a gyakorlatból, hogy egy hívatásos együttes karigazgatójának folyamatosan kettős feladatot kell ellátnia. Egyrészt előkészíteni az énekkezt a mindenkor vendégkarmester fogadására, – más szóval a műsoron lévő művet szinte koncertkész állapotban átadni, – másrészt pedig a saját maga által dirigált műsorokat mind művészi, mind pedig kóruspedagógiai szempontból az együttes pillanatnyi lehetőségeinek és szükségletének tükrében alakítani. Mert az énekkeze nem csak egy csapat jóhangú, jól képzett muzsikusa, hanem egy érzékeny élő test, amit napról napra gondozni, táplálni, karban tartani kell. Kémiai hasonlattal élve nem keveréket, hanem vegyületet kell nap mint nap újraalkotni! Ez az állandó figyelem és kontroll jelenti a fejlődés egyetlen útját.

Antal Mátyás karnagy úr személyében egy nagy tudású, gazdag tapasztalattal rendelkező muzsikusa áll az együttes élén. Kóruskarnagy, aki egyaránt otthon van a műkedvelő és a hívatásos területen, hiszen évekig vezette a Budapesti Kórust is. Fuvolaművész, kamaramuzsikusa, kortárs hangszeres művek vezénylő karmestere. 1967-től 1990-ig játszott a Magyar Állami Hangversenyzenekarban, ahol betanító karmesteri munkát is végzett. Több CD-felvétel karigazgatója vagy vezénylő karmestere. Kortárs művek bemutatásáért ötszörös Artisjus díjas! Ma is igen aktív

dirigens, emellett jelenleg is tanít itt a Zeneakadémián, fúvós kamarazenét illetve zenekari játékokat.

A vendégkarmesterek jelenléte mindig különleges időszaknak számít egy hívatásos együttes életében. A Nemzeti Énekkezt is vezényelte számos világhíresség, de a magyar karmestereket is hosszan sorolhatom, akik dolgoztak ezzel a kiváló együttesel, pl. Doráti Antal, Eötvös Péter, Fischer Ádám, Kocsis Zoltán, Kovács János, Ligeti András, Lukács Ervin, Medveczki Ádám, Pál Tamás és mások.

A Nemzeti Énekkeze eredményes munkáját a hazai koncertéletben való állandó jelenléte és a külföldi koncertfellépések egyaránt aláhúzzák. Énekeltek kétszer is a Vatikánban, felléptek Belgiumban, Franciaországban, Ausztriában, Spanyolországban és Japánban is.

Ők maguk különösen szívesen emlékeznek az utóbbi években a határon túli magyar lakta területeken tartott koncertjeikre. Jártak mind a négy égtáj felé, pl. Szabadkán, Nagyváradon, Temesváron, Beregszászban, Dunaszerdahelyen, de a legutóbbi Arad-i vendégszereplés különösen emlékezetes, ahol egy nap 4 különböző fellépést vittek véghez.

30 év az emberi életben igen nagy idő. A Nemzeti Énekkeznak vannak olyan tagjai, akik az alapítás óta ott dolgoznak. Ez igen tiszteletre méltó dolog egy olyan művészegyüttesben, amelyik napról napra testben és lélekben megújulva kell hogy színpadra álljon és szívvel-lélekkel kell hogy énekeljen, mivel a hallgatóság minden este egyszeri, aki az élő zene egyedi élményéért jön be a koncertterembe.

Kívánom, hogy a hamarosan elkövetkező, 30. születésnapjára koncertjükön is úgy szóljon meg a hang és a szív, hogy örök élményt adjon mindazoknak, akik létrehozzák és akik hallgatják. A Kuratórium és a magam nevében szívből gratulálok a Nemzeti Énekkeze valamennyi tagjának és Antal Mátyás karnagy úrnak.

Erdei Péter

Liszt- és Bartók-Pásztory díjas karnagy,
Érdemes Művész

IV. KESZTHELYI DALÜNNEP

„Boldog, aki énekel!”

Június 27–28-án rendezték meg Keszthelyen a Fő téri Magyarok Nagyszabású Plébániai Templomban és a Balatoni Múzeumban az amatőr kórusok országos fesztiválját.

Már 1910-ben Festetics Taszilo gróf fővédnöksége alatt 9. alkalommal gyűltek össze az éneklő együttesek; ezt a szép hagyományt élesztették újra a szervezők 2010-ben, majd 2011-ben ismét. Tiszteletre méltó, hogy a város vezetői, a zene iránt elkötelezett pedagógusok és karnagyok

minden második évben a Balaton parti városba szólítják az énekelni szerető kórusokat, pompás szervezésről, igazi vendégszeretetről tesznek tanúságot. És hogy nem akármilyen sikerrel, arra bizonyíték, hogy egyre több az érdeklődő. Míg 2011-ben 16 énekkar, 2013-ban már 25, idén pedig összesen 34 kórus jött el a művészetet pártoló Festetics grófok városába, hogy dallal örvendeztessék meg az érdeklődő közönséget.

A zsűfoglalás megtelt Fő téri templomban C. Tóth Zoltán karnagy, Ruzsics Ferenc, Keszthely város polgármestere és Tódor Szabolcs káplán úr köszöntötte a megjelenteket.

Immáron hagyományosan két összkari művel kezdődött a délelőtti hangverseny. Gebhardi: Glória szálljon a mennybe fel és Halmos László: Minden földek Istent dicsérjétek! - hangzott fel a gótikus templomban Rostetterné Nagy Rita és Kendeh Gusztávné vezényletével. Miközben sorban léptek az oltár elé a kórusok, a Helikon Kastély tükörtermében és a Sétáló utcán is szólt az ének. Az előző években egyházi és világi műsorral kétszer is közönség elé léphettek a kórusok, ezúttal – nagyon helyesen – minden kórus egy alkalommal mutathatta be műsorát, ezáltal felszabadultabban énekelhették választott darabjaikat.

A délutáni hangversenyt követően közel 1000 énekes fáklyával vonult a Balaton partjára, ahol C. Tóth Zoltán karnagy Bartók Béla keszthelyi gyűjtésű népdalokat, Kertész Attila Liszt-díjas karnagy pedig a Bárdos Lajos–Erdélyi József: Istené az áldás kánonját vezényelte.

Másnap délelőtt a Balatoni Múzeumban folytatódott a kórusok bemutatkozása. Itt ráhangolásnak ismét elhangzottak Bartók keszthelyi gyűjtésű népdalai, majd Havasi Bálint igazgató úr köszöntötte a megjelenteket.

A háromtagú zsűri – elnöke Kertész Attila, Liszt-díjas karnagy, egyetemi docens, a KÖTA Művészeti Bizottságának tagja, Rostetterné Nagy Rita, karnagy, a Veszprémi Hittudományi Főiskola tanára, a Dohnányi Zenei Szakközépiskola tanszékvezetője és Nagy Ernő KÖTA- és Artisjus-díjas karnagy – a kórusok bemutatója után a Festetics György Zeneiskola dísztermében méltatta az énekkarok munkáját. Kertész Attila megköszönte a rendezvény példás szervezését, külön is kiemelve a három keszthelyi énekkar példás szervezői munkáját, akik minősítést ugyan ezúttal nem kértek, de jelenlétükkel emelték a fesztivál színvonalát – *Helikon Kórus*, karnagy Kendeh Gusztávné; *Kis Szent Teréz Kórus*, karnagy Pálné Szelencsik Klára; *Salve Regina Kórus*, karnagy C. Tóth Zoltán – kritikusan szólt a műsorválasztásról, a művek tartalmi és formai megoldásáról. Örömmel említette az énekkarok őszinte, átélt éneklését, megköszönte a karnagyok közösségformáló, hiteles pedagógiai munkáját. Emléklül Czibor Imre művészi kivitelezésű plakettjét adta át a résztvevő kórusok karnagyainak.

Összesen 20 kórus kért minősítést. Köztük volt *Kategória minősítés*, *Arany minősítés dicsérlettel* és *Arany minősítés*.

A kétnapos rendezvény ünnepi gála hangversennyel zárult a Fő téri Magyarok Nagyasszonya Plébánia Templomban.

Minden elismerésünk karnagyoknak, dalosoknak egyaránt, hogy nyilván egy hangversenyyel tartalmaz kórusévad után is – fenntartóik segítségével – anyagi áldozatokat is vállalva megtisztelték a IV. Keszthelyi Dalünnepet. Köszönjük a szervezőknek, Keszthely város muzsikát kedvelő közönségének és a dalosoknak a maradandó zenei élményt.

Nagy Ernő

Minihangverseny és Találkozó a Nemzet művészeivel

A Magyar Muzsikás Fórum és tagszervezetei, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Zenei Gyűjteményével együttműködésben tartotta 2015. március 30-án, a könyvtár olvasótermében a zenei találkozót.

Négy Erkel- és Kossuth-díjas zeneszerző volt az est meghívott vendége. Szőnyi Erzsébet, Balassa Sándor, Dubrovay László és Kocsár Miklós. A találkozót a Zenei Gyűjtemény vezetője Bándoli Katalin nyitotta meg.

Az est házigazdája, Dr. Tóthpál József elsőnek Balassa Sándort szólaltatta meg, aki saját stílusainak évtizedek alatt kialakult mondanivalóját fogalmazta meg. Majd Dubrovay László következett, végül Szőnyi Erzsébet. Utóbbiak is összefoglalták zeneszerzői ars poéticájukat, eszméik világuk lényeges vonásait. Sajnos Kocsár Miklós orvosi kezelés miatt nem vett részt a találkozón. Mindhárman Balassa, Dubrovay és Szőnyi hitet tettek amellett, hogy a hallgatóval történő kommunikáció szerves része egy-egy alkotás – jelen esetben zenemű – életének megismerése, és alapvető fontossága a megértés ténye. Ezért választották műfaj, forma és apparátus szempontjából mindig azt, ami az adott lehetőségekhez képest a leginkább megfelelő volt. Balassa készülő operájáról, Dubrovay szimfonikus és oratórikus műveiről, Szőnyi új gyermek-, női és vegyeskari műveiről beszélt.

A találkozón hangzó kiegészítés formájában a jelenlévő szerzők egy-egy művének megszólaltatására került sor. Az előadók: *Szeccsödi Ferenc*, Liszt-díjas hegedűművész, Erdemes-művész; *Nagy Enikő* brácsaművész; *Balázs János* Liszt-díjas zongoraművész.

Az előadott művek: Szőnyi Erzsébet: Hegedű-brácsa duók; Balassa Sándor: Üdvözlés Violának, brácsa-szóló; Dubrovay László: Parafrázis zongorára.

A beszélgetés hangulata, a zeneművek szépsége elismerést váltott ki a hallgatóságban. Reméljük a továbbiakban is sor kerül hasonló, a terem hangulatához méltó mini-találkozókra.

Szőnyi Erzsébet

Rómában a tavasz is szép...

A Komlói Pedagógus Kamarakórus koncertútjáról

Élményekkel gazdagon tért haza Rómából a Komlói Pedagógus Kamarakórus, eleget téve egy kitűnő, 40 tagú, jubiláló fúvós zenekar meghívásának.

A zsúfolásig megtelt hatalmas előadóterem hálásan fogadta a közös produkciókat: Verdi operáinak részleteit (Nabucco; A Lombardok), illetve Beethoven *Örömdáját*.

Nem volt könnyű eleget tenni a feladatnak, hiszen a nagy hangerő után a Komlói Pedagógus Kamarakórus következett – csakis a cappella – darabokkal. Mind az olasz, mind a magyar nyelven előadott kórusművek (Rossini: Tarantella; Kodály: Esti dal; a spirituálék stb.) nagy sikert arattak. Ezt a tényt igazolta a felállva tapsoló közönség.

Meghívóink még egy hangversenyt szerveztek: a város központjában lévő, kiváló akusztikájú, impozáns Ágoston-templomból maradandó élménnyel folytathattuk utunkat – a lelkes hallgatók itt is felállva köszönték meg éneklésünket. Különösen Mendelssohn 43. zsoltára és Rachmanyinov Bogorogyice Gyévo-ja érintette meg a jelenlévőket.

Külön öröm volt számunkra az is, hogy a rendelkezésünkre álló rövid időben láthattuk Róma leghíresebb nevezetességeit; nem maradtak el a spontán éneklések; és még a Vatikáni Rádió szerkesztőjének kérésére riport is készülhetett.

A hazafelé vezető útra is jutott látnivaló: Orvieto dombjának tetején magasodó katedrális, a régi pápai székhely csodálattal töltött el mindnyájunkat. Dalaink vissza-visszacsengtek a boltívek alól; valamennyiünkben erősítve az érzést: Róma és környéke tavasszal is nagyon szép...

Szabó Szabolcs

Pécs XIX. Europa Cantat

2015. július 24 – augusztus 2

A háromévente megrendezésre kerülő nemzetközi kórusfesztivál másodikban tért vissza Magyarországra. 47 országból érkezett az énekelni vágyó sokaság, és Sopianæ mediterrán hangulata azonnal elbűvölte az odaérkezőket. A város szépsége, kulturális gazdagsága sok méltó színhellyel tudta a több mint 4000 vendéget fogadni.

A hatalmas Dóm tér minden este megtelt a közös éneklés alkalmával. Különösen impozáns benyomást nyújtott a megnyitó Gála-est. Bár a zivatar felhők miatt kissé késve kezdődött a műsor, az senkit nem készített távozásra. Óriási sikerrel szerepeltek a nagylétszámú felsorakozott pécsi kórusok. Itt került bemutatásra *Tillai Aurél*: „Dicsőítő Ének” c. kórusműve, amit felkérésre ez alkalomra komponált a szerző. Az est során a zenei műsorszámok között mondott egy-egy köszöntő beszédet Pécs városának polgármestere, Páva Zsolt, Pécs püspöke, az Európai Kóruszövetség elnöke, és magyar elnöke Móczár Gábor, majd igen frappánsan Hoppál Péter államtitkár, nem csak szóval, hanem kórus vezénnyel is meglepte a közönséget. Közben-közben a közös éneklésben a „Hej, Jancsika, Jancsika” magyar népdal megtanítására is vállalkoztak. Visszaemlékezve az 1988-as találkozási „Szofi néni” hatalmas bábja integetett időnkint a közönségnek.

A nagyszerű Kodály: Kállai kettősének előadását megelőzte a feldolgozott népdalok bemutatása, majd a kórus és zenekar mellett tánckar is gazdagította az előadást, *Lakner Tamás* lendületes vezényletével.

Napközben sűrű program várta az érdeklődőket. 40 műhely-atelier készült különböző zenei irányzatú foglalkozásokkal. A szép színes kiállítású vaskos „Festival Guide” adott útmutatást napokra, órákra bontva

a programokról, fotókkal bemutatva azok vezetőit. A helyszínek a város különböző pontján lévő épületegyüttesekben, a koncertek templomokban és szabadtéren egyaránt hallhatók voltak.

Számomra rövid másfél nap csak 3 helyszín meglátogatására volt elegendő. A múltra emlékezve az egykori híres Nádor Szálló ma már romos Nádor Galériájába látogattam, ahol fotó montázsokkal emlékeztek az első nagy Europa Cantatra.

Az 1988-ban közreműködő karnagyok

A pompásan felújított Zsolnai Negyed, valódi kultúr-centrum. A kisebb-nagyobb termekben, sok-sok előadásra került ott sor. A szívem, magyar előadókhöz vonzott. Öröm volt hallgatni *Ordasi Péter* „Utazás a világ körül Bárdos Lajos gyermekkoraival” című repertoár bővítő foglalkozásán az angol nyelvű tájékoztatást követően a Debreceni Zeneművészeti Egyetem Leány-kamarakórusának üde előadásában Bárdos hangulatos gyermekkarait, kánonjait. Őszinte tetszést váltott ki a hallgatóságban, és maguk is próbálkoztak egy kis énekléssel.

Ezt követően ballagtam kis parkon át a Kodály-központ felé, de onnan is tovább, a Tudásközpontba. Itt tartott 7 napon át vegyeskarok számára kóruséneklést „20. századi imádságok – napjaink imái” címmel, *Kollár Éva*. Az épületbe érve már hallatszott a zengő énekszó, 80-90 fő gyűlt

itt össze különböző országokból, köztük 33 török énekes, őket könnyű volt észrevenni, mert fehér pólójukon piros betűkkel hirdették hazájukat. A karnagy oly otthonosan foglalkozott énekeseivel, mintha csak a Monteverdi Kórus lenne előtte. Szébbnél-szebb műveket választott a közös éneklésre s szinte mindegyikkel nagy sikert ért el. Végül nagyon szép koncerttel, a Ferencesek templomában zárták a közös munkát.

A Pécsi Tudományegyetem Pollack Mihály Műszaki Karának az épületében, *Erdei Péter* foglalkozott műhelyében 7 napon át Kodály Zoltán „Missa Brevis” orgonakiséretes művével, amelynek ősbemutatója 1945-ben, éppen 70 évvel ezelőtt Pécsen volt.

A résztvevők 70 körüli létszámának nagyobb része Németországból érkezett, de voltak résztvevők Belgium, Hollandia, Svájc, Francia- és Spanyolország valamint Szerbia területéről. Magyarok közül legtöbben a Mohácsi Bartók Béla Vegyeskarból jöttek. Kettős cél vezérelte a karnagyot, egyrészt, hogy megértsék és megszeressék a Missa Brevist. Másrészt, hogy a zárt ajtók mögött zajló meghitt műhelymunka során a sokféle kultúrából érkező sokféle képzettséggel rendelkező énekesekből egységes hangzású énekkar jöhessen létre. Az elért munka sikerét bizonyította a Székesegyházban előadott szép koncert.

Közreműködők voltak: Morvai Péter orgonaművész; Sente Melinda, Vörös Szilvia, Wiedemann Bernadett, Horváth István, Cser Krisztián énekművészek.

Márkusné Natter-Nád Klára

Hangverseny a Székesegyházban

Elhunyt Korondi György

Győr, 1936 – Budapest, 2015

Életének nyolcvanadik évében, 2015. június 30-án távozott a mennyei kórusba Korondi György Liszt-díjas, érdemes művész, a Magyar Állami Operaház ny. magánénekes.

Énekes tanulmányait szülővárosában, Győrött kezdte, Budapesten folytatta Feleki Rezső és Rösler Endre tanítványaként. Tito Schipa meseterkurzusán tökéletesítette tudását. 1962-ben a debreceni Csokonai Színház társulatában kezdte operai pályafutását. 1966-tól volt tagja nyugállományba vonulásáig az Operaháznak. Széles repertoárja Monteverditől, Händeltől Mozart, Donizetti, Verdi operáin keresztül Csajkovszkijig, Pucciniig és Kodályig terjedt. Szinte minden európai országban vendégszerepelt. Számos oratorikus műben énekelt, a koncertpódiumon kívül is. Hosszú éveken keresztül gyakori szólistája volt a Mátyás templom zenés miséinek, így Liszt és Kodály alkotásainak is. A *Székegyházi Legénye*, a *Psalmus Hungaricus* zsoltárosa is hiteles megformálással szólalt meg tolmácsolásában.

Művészi-emberi alakját többek között Medveczky Ádám, az Operaház és Tardy László a Mátyás templom karnagya idézte meg méltató szavakkal július 30-án az Óbudai temetőben tartott búcsúztatáson.

Énekművész tagtársunk emlékét Társaságunk panteonjában és szívkben őrizzük.

I.M.

Már most felhívjuk kedves olvasóink figyelmét a 2015. december 16-án fél 8-kor a Zeneakadémia nagytermében elhangzó különleges műsorú, múltidéző hangversenyre.

KODÁLY 133 – ÜNNEPI KAMARAEST

A Zeneakadémia megnyitására (1875. november 14.) 140. évfordulóját egész hangversenysorozattal ünnepli meg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, illetve a Zeneakadémia Koncertközpont.

„A *Legendás koncertek* című sorozat öt olyan emblemikus hangverseny műsorát eleveníti fel és játssza újra, amely igazán meghatározó volt a Zeneakadémia 20. századi történetében.” – olvashatjuk a honlapon. E sorozat részeként hangzik el Kodály második, 1918. május 7-i szerzői estjének műsora Bretz Gábor, Fenyő László, Fülei Balázs, és a Kodály Vonósnégyes tolmácsolásában. A nevezetes koncerten először hangzott el a hegedű-cselló *Duó*, a *Szólószonáta* gondolkára, a *Megkésett melódiák* (A tavasz kivételével) és a Balázs-Béla versre írott *Erdő* c. dal, valamint a II. vonósnégyes.

**KODÁLY ZOLTÁN
VII. MAGYAR KÓRUSVERSENY**

BUDAPEST, 2015. NOVEMBER 19–22.